

vestnik

Letnik XVII.

Celovec, petek, 19. oktober 1962

Štev. 42 (1066)

Ne darilo, marveč odplačevanje dolga

Ko je 18. julija 1956 koroški deželni zbor za gospodarsko sanacijo Južne Koroške sklenil tako imenovan dopolnilni program obnove, je med najnujnejšimi ukrepi predvidel zlasti zagotovitev trajnih delovnih mest za njeno prebivalstvo in izgradnjo njenega cestnega omrežja. Kakor drugod je tudi na Južnem Koroškem to dvojje osnovni pogoj za pot iz gospodarske zaostalosti. Prav z omembo teh ukrepov pa so merodajni krogi v Celovcu in tudi na Dunaju priznali ne le obseg zaostalosti temveč tudi obseg dolga dežele in države, ki ga imata nasproti temu ozemlju, ker sta ga gospodarsko zanemarjali skozi dolga desetletja.

Koroški deželni zbor je takrat menil, da bi bilo potrebno vsaj 300 milijonov šilingov, da bi bila vsled tega zanemarjanja nastala gospodarska škoda na južnem Koroškem vsaj v glavnem popravljena, da bi bila z izgradnjo obstoječe in pospeševanjem naselitve nove industrije zagotovljena trajna delovna mesta avtohtonega prebivalstva na domačih tleh (da bi se mu ne bilo treba zaradi tod okoli akutne nevarnosti brezposelnosti odseljevati v druge dežele) in da bi tudi Zilja, Rož, Gure in Podjuna dobili tako urejeno cestno omrežje, kakor so ga že imeli drugi predeli v deželi in državi.

Od takrat je minilo šest let. Novinarji, ki so koncem septembra na povabilo Družbe za pospeševanje razvoja potrebnih pokrajin Koroške obiskali dvojezično ozemlje, po svojih časopisih niso le ugotovili, da tod okoli še vedno manjka stalnih delovnih mest za prebivalstvo, temveč so istočasno povedali, da tudi za investicije, ki so potrebne za obstoj in izboljšanje že obstoječe industrije, na merodajnih mestih ni pravega zanimanja. S tem pa so javnost obvestili, da dopolnilni program obnove iz leta 1956 na tem področju še ni pokazal vidnih rezultatov.

Nekoliko drugače izgleda po šestih letih podoba južnokoroškega cestnega omrežja. V preteklem tednu je referent za gradnjo cest koroške deželne vlade, namestnik deželnega glavarja ing. Truppe predal svojemu namestu obnovljen in zboljšan odsek Norča vas Labotske državne ceste, odseke Baško jezero, St. Jakob v Rožu, Glinje in Ždovlje Rožanske državne ceste ter odseka Rožek in Bače deželnih cest. Na teh odsekih je bilo v zadnjih petih letih uporabljenih 68 milijonov šilingov, trajalo pa bo še pet let, preden bo obnovljenih vseh 134 km obsejne glavne ceste.

Veselim se nastajajoče nove podobe južnokoroškega cestnega omrežja, na katero smo morali — kakor so tudi ugotovili pri otvoritvah navzoči župani — tako dolgo čakati. Tudi še nikoli nismo odrekli referentu za gradnjo cest koroške deželne vlade njegovih zaslug (ki pa so v resnici le njegova dolžnost) pri opravljenem delu, vedno smo le nakazovali, da je tempo nadoknadenja zamujenega na Južnem Koroškem prepočasen. Prav tako tudi verjamemo, da se je trudil, da je bil vsaj ta program gradenj na imenovanih cestah v preteklem petletju izpolnjen. Ne moremo pa tja v en dan vzeti na znanje njegove izjave, da je vse to le širokogrudno darilo Avstrije za zvestobo južnokoroškega prebivalstva, ki ga s svojimi davki dajejo avstrijski državljanji in ki sta ga omogočila z ministrom dr. Bockom, s katerim upravljata proračune in fonde za gradnjo cest.

Čeprav razumemo, da mora namestnik deželnega glavarja ing. Truppe pred volitvami agitirati, klavir le more, za svojo stranko, in da zaradi tega ne more biti stvaren, moramo njegovo izjavo o darilu, ki nam ga je baje pripomagal, odločno zavrniti. Ti kilometri cest in za njihovo zboljšanje uporabljeni šilingi niso nobeno darilo, marveč komaj delno povračilo večdesetletnega doprinaljanja južnokoroškega prebivalstva obeh narodnosti v obliki dela in davkov za razvoj in napredek drugih predelov v državi. Milijoni ki so bili sedaj uporabljeni za južnokoroške ceste, so spričo mnenja deželne zbornice pred šestimi leti in spričo nikakor ne zadovoljive bilance šestletnega izpolnjevanja dopolnilnega programa obnove Južne Koroške na drugih področjih komaj začetek investicij, ki so bile drugod v deželi in državi že davno izvedene in ki so obrodile že desetero in stotere sadove. Dokler ta dopolnilni program obnove ne bo postal stvarnost tudi na področju pospešene industrializacije Južne Koroške in s tem na področju zagotovitve stalnih delovnih mest za avtohtono prebivalstvo, tako dolgo nihče ne more govoriti o darilih Avstrije Južni Koroški.

Pred volitvami v državni zbor:

Koroški Slovenci bomo podprli socialistične sile

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je zadnjo soboto na skupni seji Nadzornega in Upravnega odbora ter razširjeni po predstavnikih vključenih organizacij po temeljiti presoji trenutne zunanje- in notranje-politične situacije s posebnim pogledom na naš narodni položaj prišla v zvezi s predstojajočimi volitvami v državni zbor do naslednjega sklepa:

ZSO je zvesta svojim načelom, da pomeni izolacija za sleherno manjšino nevarnost in je zato potrebno njeno čim močnejše vključevanje v splošno družbeno in državno dogajanje, mnenja, da koroški Slovenci zlasti pri volitvah v državni zbor ne smemo stati ob strani, marveč moramo kot lojalni državljani avstrijske domovine aktivno sodelovati pri oblikovanju njene bodočnosti.

Iz vse dosedanje volilne borbe je očitno, da gre toplot za posebno dalekosežno odločitve, ki v očigled kožljivega vprašanja integracije zadenejo bistvene osnove svobode, neodvisnosti in nevtralnosti naše države. Vse avstrijsko ljudstvo je torej postavljeno pred usodno alternativo: ali po izkušeni poti skupnega prizadevanja naprej za občo blaginjo ter za nadaljni razvoj napredka in demokracije, ali pa absolutna zmagga in samovlada desnice z njeno težnjo po brezpogojni integraciji v korist kapitalističnih krogov ne glede na z njo povezane nevarne posledice za mirni razvoj nadaljnje notranje in zunanje politike.

Že naš ljudski sestav, ki ga predstavljajo delavci, srednji in mali kmetje ter obrtniki, nam narekuje, da naše mesto ne more biti na strani kapitala, veleindustrije in agrarnih magnatov, marveč edinole na strani avstrijskega delovnega človeka v njegovi borbi za ohranitev in učvrstitev političnih, kulturnih, socialnih in gospodarskih pridobitev. K temu nas ne nazadnje sili tudi skrb za naše narodnostne pravice, za katere desničarski stranki ÖVP in FPÖ nikdar nista pokazali trohice razumevanja, pač pa v njunem tisku in njuni propagandi vedno spet najdemo strupene izpade proti koroškim Slovincem in v njunih vrstah glavne predstavnike šovinističnega hujskanja in neilice narodnostne mržnje. Tudi v njunih programih, v katerih je sicer poudarjena podpora južnotirolski manjšini, ni besedice v prid narodnostnim manjšinam v Avstriji. Pač pa vsebuje volilni proglas Socialistične stranke Avstrije naslednje načelo: Socialisti se priznavajo k stalni nevtralnosti in k izpolnjevanju prevzetih obveznosti nasproti drugim državam in nasproti v naši skupni domovini živečim manjšinam.

Zato bomo koroški Slovenci pri volitvah 18. novembra glasovali za

listo 2 - Socialistično stranko Avstrije

in sploh skrbeli za krepitev naprednih sil v vladi in parlamentu!

Berlin spet aktualno vprašanje:

Adenauer hoče še večjo „odločnost“ Zahoda

Prav v trenutku, ko je zahodnonemški zunanji minister Schröder odpotoval iz Bonna na razgovore v Washington, je bilo objavljeno sporočilo, da bo kancler Adenauer prihodnji mesec na povabilo predsednika Kennedyja obiskal Ameriko. Zato sedanje sestanke Schröderja s predsednikom Kennedyjem, zunanjim ministrom Ruskom in drugimi ameriški politiki splošno ocenjujejo kot pripravo terena za Adenauerja, ki bo v razmeroma kratkem času že drugič obiskal Ameriko in tam zastopal svoje stališče glede Berlina.

Vprašanje Berlina namreč spet postaja aktualno, zlasti po „zaslugi“ bonnskih vlad-

nih krogov, ki so se očitno zbal, da bi lepega dne res lahko podpisali separarno mirovno pogodbo z Vzhodno Nemčijo in tako postavili Zahod pred gotovo dejstvo, s katerim se prevsem Zahodna Nemčija za nobeno ceno noče sprijazniti. Zato skuša zdaj Adenauer svoje zahodne zaveznike prepričati o tem, da je treba v vprašanju Berlina pokazati nasproti Sovjetski zvezi še več „odločnosti“ in bo limel tozadevno precej neprijeten posel tudi v Washingtonu, kjer se vedno bolj nagibajo k spoznanju, da je sporna vprašanja mogoče reševati le polom pogajanj.

S tem se že precej približujejo stališču Moskve, kjer poudarjajo, da je nesmisel, če pričakuje Washington rešitev berlinskega vprašanja od Adenauerja. Po sovjetskem mnenju bi morala Amerika vzeti pobudo v svoje roke, če res želi, da se doseže sporazumna rešitev o tem vprašanju. V tej zvezi je vsekakor zanimivo, da se ameriška vlada trudi, da bi po kanalu tajne diplomacije pripravila vse za morebitno srečanje Hruščev - Kennedy.

V Zahodni Nemčiji:

Nacistični zločinci še vedno na visokih položajih

Čeprav so v Zahodni Nemčiji že pred leti slovesno objavili, da je tako imenovana denacifikacija zaključena in se danes zahodnonemške oblasti zelo odločno branijo očitka, da bi bili obremenjeni nacisti in vojni zločinci še danes na visokih položajih v tej državi, konkretni primeri vedno spet dokazujejo, kako daleč še vedno ali že spet sega v Adenauerjevem „rajhu“ vpliv ljudi, katerih rok se drži kri nedolžnih ljudi, ki so postali žrtve nacističnih zločinov.

Ravno v teh dneh se pred sodiščem v Koblenzu odvija proces, ki ga imenujejo enega največjih procesov proti vojnim zločincem v zgodovini Zahodne Nemčije sploh. Obtoženih je 12 bivših SS-ovcev in obtožnica se glasi na umor v okoli 70.000 primerih; glavni obtoženec pa je Georg Heuser, še do pred nedavnega šef deželne kriminalnega urada, na katerega odpade krivda za več kot 30.000 umorov, zagrešenih v okviru nacistične „dokončne rešitve“ židovskega vprašanja.

Ni toliko važno, kako bo proces potekal in kako bo izpadla razsodba. Mnogo bolj pomembno je vprašanje, ki ga je takoj v začetku procesa zastavilo tudi sodišče v Koblenzu: Kako je mogoče, da se je Heuser po vojni kljub svoji „politični preteklosti“ mogel povzpeti na tako visok položaj? Brez dvoma, to je kardinalno vprašanje, ki bi ga bilo treba postaviti v tisočih primerih visokih funkcionarjev današnje Zahodne Nemčije, kajti Heuser sam je priznal, da se je za svojo povojno kariero opogumil šele potem, ko je videl, da so to pot z uspehom nastopili že drugi njegovi „kameradi“.

II. vatikanski koncil

Jutri bo v okviru II. vatikanskega koncila spet velika seja, kjer bodo predvidoma razglasili izid volitev članov desetih delovnih komisij, v katerih se bo problem v glavnem odvijalo delo cerkvenega zbora.

Medtem je bilo v Vatikanu že več sprejemov in je na enem teh sprejemov papež Janez XXIII. naslovil na državnike sveta poziv, naj podarijo človeštvu mir. Neki drugi sprejem pa je izzval tudi že prvi politični konflikt: sprožila ga je zahodnonemška vlada, ki je pri vatikanskem tajništvu protestirala zaradi papeževih izjav o novih poljskih mejah ob priložnosti sprejema za poljske škofo. V odgovor na ta protest je dobil zahodnonemški poslanik pojasnilo, ki pa v bistvu nič ne pojasnjuje, vendar so v Bonnu izjavili, da je „zadovoljivo za zvezno vlado“, ker dopušča ugotovitve, da je stališče Vatikana glede Vzhodne Nemčije ostalo nespremenjeno.

Slej ko prej pa predstavlja „senzacijo“ koncila vprašanje udeležbe zastopnikov pravoslavne cerkve in je v mednarodnih krogih veliko ugovorov, zakaj je svoje opazovalce poslala samo ruska pravoslavna cerkev.

Opozorilo slovenskim izseljencem

V teh dneh so slovenski izseljenci dobili odnosno bodo dobili dostavljene odloke deželne vlade, s katerimi jim je priznana odškodnina na podlagi 12. novele k zakonu o oskrbi žrtev. Po formalnih predpisih predvidevajo odloki tritedenski prizivni rok in postanejo avtomatično pravnoveljavni šele po poteku tega časa.

Zato vsem slovenskim izseljencem svetujemo, da takoj po prejemu odlokov le-te točno pregledajo in v primeru, da se strinjajo z navedenimi podatki, pošljejo pristojnemu oddelku deželne vlade izjavo naslednje vsebine:

Erklärung

Mit dem Bescheid des Amtes der Kärntner Landesregierung vom Zl. erkläre ich mich einverstanden und verzichte daher auf das mir zustehende Rechtsmittel der Berufung.

V izjavi je nujno treba navesti datum in številko odloka, jo lastnoročno podpisati in pristaviti točni naslov bivališča, nato pa poslati na naslov: Amt der Kärntner Landesregierung, Abteilung 20, Klagenfurt.

O

Kakor smo zvedeli, dobivajo posamezni izseljenci v zvezi s temi odloki tudi pisma neke organizacije, katera jih poziva na plačilo določenega prispevka. K temu pripomnimo samo toliko, da nihče nima pravice lastiti si zasluge, kajti odškodnino smo priborili izseljenci sami v okviru naše lastne organizacije. Zveza slovenskih izseljencev

Mali obmejni promet

med Avstrijo in Jugoslavijo razširjen

Stalna mešana komisija za mali obmejni promet med Avstrijo in Jugoslavijo, ki je imela te dni v Celovcu svoje tretje redno zasedanje, je sklenila vrsto olajšav odnosno izboljšanj v malem obmejnem prometu med obema državama. Kakor je razvidno iz dnevnega tiska, je bila med drugim sklenjena razširitev dosedanjega 10-kilometrskega pasu na 15-kilometrski pas na obeh straneh meje in bosta v doglednem času tozadevno izpolnjeni avstrijsko-jugoslovanska sporazuma o malem obmejnem prometu iz let 1953 in 1960. Točno sicer še ni znano, kako bo v praksi izgledala razširitev območja malega obmejnega prometa, vendar je slišati, da bo ta razširitev v glavnem omejena le na Štajersko, medtem ko naj bi na Koroškem bili zajeti samo občini Fellach in Landskron pri Beljaku.

Tako dolgo še ne bo poravnani dolgi dežele in države na južnem Koroškem, ki je bil priznan s sklenitvijo dopolnilnega programa obnove tega ozemlja. Tako dolgo bo tudi referent za gradnjo cest deželne vlade moral za dane obljube polagati pred ljudstvom račun.

V ozadju krize v Rebrci:

Inozemski kapital v industriji papirja

Kriza, v katero je v razmeroma kratkem razdobju že drugič prišla tovarna celuloze v Rebrci, ker ni dobila 10 milijonov šilingov investicijskega posojila, ni le izkopala iz »pozabe« vprašanje obljubljenega nadaljnje industrializacije južne Koroške, temveč je pokazala tudi razmere in razvoj v avstrijski industriji papirja v ospredje javnega zanimanja. Kako je mogoče, da podjetje, ki letno predela 140.000 m³ lesa in katerega letna produkcija znaša 24.000 ton papirja in celuloze, kar predstavlja vrednost 100 milijonov šilingov, nima v bančnih krogih zaupanja za podelitev desetmilijonskega kredita, čeprav je za razširitev in modernizacijo obrata iz svojega že investiralo 82 milijonov šilingov?

To vprašanje je zelo aktualno in iskanje odgovora nanj zelo upravičeno. Gre vendar pri tem primeru za podjetje, ki zaposluje 400 delavcev in ki predeluje les v enem najbolj gozdnatih območjih Koroške, skratka za podjetje, od katerega živi nad 10.000 prebivalcev.

Industrijo papirja v Avstriji obvladajo po podatkih od 1. julija 1961 do 56,8 % kapitalne družbe, to so akcijske družbe in družbe z omejenim jamstvom. Takih družb je po istih podatkih bilo 22 s 691 milijoni šilingov delniškega kapitala. Ena tretjina delniškega kapitala je pripadala inozemskim lastnikom, skoraj polovica pa avstrijskemu bančnemu in priobratnemu kapitalu. Država in zvezne dežele v industriji papirja nimajo naloženega akcijskega kapitala.

Za inozemskim kapitalom v avstrijski industriji papirja stojijo močni idustrijski in bančni koncerni, kot so n. pr. angleško-ameriška skupina Buncel, vrhovni koncern italijanske industrije papirja »Cartiere Burgo SpA« v Turinu, ameriška Landegger-skupina ter zahodnonemški, norveški in drugi koncerni.

Zadnje čase pa so — izgleda — inozemski lastniki svoj interes na avstrijski industriji papirja še povečali. Njen »ne ravno ugoden položaj« je napotil nemška podjetja, da so sklenila z avstrijskimi podjetji nekaj »aranzmajev«. Govori se o tem, da so zahodnonemške kapitalne družbe kupile podjetje industrije papirja Obermühl ter »Birgl & Bergmeister Zellulose- und Papierfabriks-AG«, ki je bila last južnotirolske družine Brigl. To podjetje je kupila tovarna pisane papirja Aschafenburg v Nemčiji. Medtem pa je stopil v Avstrijo na plan tudi že pomembni nemški koncern papirja in celuloze Waldhof, da bi sklenil nekaj aranzmajev.

Iz tega sledi, da delež inozemskega kapitala v avstrijski industriji papirja raste in da prihajajo zlasti privatna tujstna podjetja v vedno večjo odvisnost inozemskega kapitala in njegovih družb. In tovarna celuloze v Rebrci kot obrat »Arland- Papier- und Zellstofffabriks AG« je avstrijsko privatno podjetje. Kot tako pa nima svojega nasprotnika le v inozemskem kapitalu, temveč tudi v avstrijskem bančnem kapitalu, ki je lastnik pomembnih podjetij Leykam-Josefsthal-AG, Mürtaler Holzstoff- und Papierfabriks-AG ter Steyrermühl Papierfabriks- und Verlags-AG.

V takih razmerah je kriza v Rebrci vse bolj razumljiva in ozadje te stiske vse bolj vidno. Take razmere kažejo, da so v Avstriji na delu krogi, ki bi industrijo papirja in sploh privatno industrijo radi spravili v roke inozemskega kapitala. Ta težnja pa pomeni, da bi s tem padlo tudi avstrijsko lesno gospodarstvo v isto odvisnost in da bi avstrijski les na mednarodnih tržiščih čedalje bolj koristil inozemskim in čedalje manj avstrijskim interesom. Kako pa bi inozemski kapital ravnal s svojimi podjetji v Avstriji, smo že neposredno poskusili pred 30 leti na primeru železarne na Bistrici v Rožu in bi — če koroški socialisti ne bi odločno nastopili — okusili sedaj na primeru Rebrce, ki bi morala obratovanje ustaviti.

Zaenkrat je položaj Rebrce z jamstvom deželne vlade za 10 milijonov šilingov privatnega kredita ter s krediti iz fonda socialnega ministrstva za aktivno brezposelnost skrbstvo iz ERP-fonda izboljšano, vendar splošni položaj in tendence v industriji papirja zahtevajo nadaljnje opreznosti in budnosti, da se ne bo lepega dne nehalo kaditi v Rebrci, kakor se je pred 30 leti nehalo kaditi na Bistrici v Rožu.

(bl)

Podatki o gibanju svetovne trgovine odkrivajo čedalje večji prepad med industrijskimi in razvijajočimi se državami

Iz poročila mednarodne carinske organizacije GATT je razvidno, da je obseg svetovne trgovinske izmenjave lani dosegel rekordno višino, namreč 131 milijard dolarjev. Trgovina se je tekom leta 1961 v primerjavi z letom 1960 povečala za 4 odstotke, vendar opozarja ta porast na zmanjšani tempo v razvoju svetovne trgovine, kajti ritem naraščanja svetovne trgovine v prejšnjih letih je znašal 11 odstotkov. Menijo, da gre zmanjšanje tempa v mednarodni menjavi na račun zmanjšane tempa v svetovni proizvodnji: le-ta se je lani povečala za 2 % v primerjavi z letom 1960, leta 1960 pa za 6 % v primerjavi z letom 1959.

Podatki o gibanju svetovne trgovine pa odkrivajo še drugo značilnost: kažejo namreč čedalje večji prepad med vrednostjo izvoza industrijskih držav in izvoza razvijajočih se dežel. V to smer gre razvoj svetovne trgovine tudi v letošnjem letu. Podatki, ki jih je pred nedavnimi objavila

OZN, kažejo, da se je vrednost svetovne trgovine v prvi polovici tega leta povečala za 6,5 % in je zdaj dosegla vrednost nad 135 milijard dolarjev. Toda primerjanje udeležbe posameznih področij v blagovni izmenjavi na svetu s številom prebivalcev teh področij jasno priča o ostri razdeljenosti sveta na bogate in revne dežele. Na 800 milijonov prebivalcev razvitega Zahoda odpade 75 % svetovnega blagovnega prometa, medtem ko ima afrazijska polovica človeštva samo 15 % svetovne trgovine.

Ta razvoj znova postavlja zahtevo po sklicanju posebne mednarodne konference o gospodarskem sodelovanju, o trgovini in o razvoju, kakršna je bila postavljena že na raznih mednarodnih forumih in kot so jo posebno odločno zahtevali udeleženci na nedavni kairski konferenci. Generalni sekretar OZN U Tanf je tozadevno izvedel anketo med članicami OZN in se je doslej že blizu 50 držav ugodno izreklo za sklicanje take konference.

Avstrijsko-jugoslovanski sporazum o izmenjavi električne energije

Na nedavnem zasedanju mešane avstrijsko-jugoslovanske komisije za elektrogospodarstvo v Beogradu je bil dosežen sporazum, po katerem bo Jugoslavija tekom letošnjega novembra in decembra dobavila Avstriji 17 milijonov kWh električne energije. Prav tako zadovoljivo rešeno je bilo tudi vprašanje dobave jugoslovanskega električnega toka v prihodnjih letih. Na podlagi tega sporazuma bo prejela Avstrija iz Jugoslavije električno energijo v mesecih februar in marec, vračala pa jo bo v za avstrijsko elektrogospodarstvo ugodnih mesecih.

Hkrati so na zasedanju v Beogradu proučevali možnosti za prenos električne energije iz Avstrije preko Jugoslavije v Italijo in je bila sprožena zamisel, da bi Avstrija, Jugoslavija in Italija v okviru evropske organizacije ustanovile regionalne skupnosti za prenos in izmenjavo električne energije.

Elektrificirane železnice po svetu

Skupno je na svetu 125 držav, ki imajo tirne vožnje kot najvažnejšo prometno komunikacijo. Na vsem svetu pa parni pogon lokomotiv vedno bolj izpodriva električna energija. V 44 državah so železnice v večjem ali manjšem obsegu elektrificirane, razvoj pa gre seve naprej.

V Evropi je elektrifikacija železniškega prometa najbolj razvita. Med železnicami vsega sveta jih v Evropi obratuje 60 odstotkov z električnim pogonom. Sedemnajst odstotkov evropskih železnic je opremljenih z električnim pogonom.

Mesto. Močnejše kot pri nas so elektrificirane železniške omrežja v Švici z 99 odstotki, v Nižozemski z 49,9 odstotka, v Italiji z 46,9 odstotka, na Švedskem s 46,8 odstotka, na Norveškem s 35,9 odstotka in na Luksemburškem s 34,5 odstotka.

Za Avstrijo pa so z električno opremljenim železniškim omrežjem Belgija z 18,7 odstotka, Francija z 18 odstotki, Španja s 14,7 odstotka in Zahodna Nemčija z 12,2 odstotka.

Železnice Velike Britanije, Češkoslovaške, Vzhodne Nemčije, Madžarske, Poljske Danske, Jugoslavije in Turčije so manj kot 10-odstotno elektrificirane. Najdaljšo elektrificirano železniško omrežje ima v Evropi Italija s 7800 kilometri. Nobenih kompletno elektrificiranih prog nimajo v Albaniji in Bolgariji, na Finskem, v Grčiji, na Irskem in v Romuniji. Največje elektrificirano železniško omrežje ima Sovjetska zveza, vstevši njene železniške proge v Aziji, namreč v dolžini 11.600 kilometrov.

Evropi sledijo z najbolj elektrificiranim železniškim omrežjem ZDA s 3100 kilometri, Japonska z 2700 kilometri, Brazilija z 2600 kilometri, Južna Afrika z 2000 kilometri in Indija s 1200 kilometri.

Elektrifikacija železniškega prometa dviga zmogljivost prevozne kapacitete in kar je zelo pomembno, znižuje obratne stroške. Pri avstrijskih zveznih železnicah so izračunali, da znaša električni pogon lokomotiv v primerjavi s premogovnim le petino energijske potrošnje. Z električnim pogonom je dana racionalizacija železniškega prometa. Po izvedenem elektrifikacijskem načrtu za avstrijske zvezne železnice bo 43 odstotkov železniškega omrežja opremljenega z električnim pogonom, kar pomeni 80 odstotkov vse železniško-prometne zmogljivosti.

Visoko odlikovanje

za Iva Andriča ob 70-letnici

Kakor smo v našem listu poročali že v zadnji številki, je jugoslovanski književnik in Nobelov nagradenec Ivo Andrič prejšnji teden obhajal svoj 70-letni življenjski jubilej. Ob tej priložnosti je jubilara sprejel tudi predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito ter mu predal Red republike z zlatim vencem, s katerim ga je odlikoval za posebne zasluge v dolgoletnem delu na tirišču književne kulture in javne dejavnosti. Hkrati mu je ob sedemdesetletnici zaželel zdravlja in mnogo uspeha pri ustvarjalnem delu.

Avstrija šteje k tistim evropskim državam, kjer je železniško omrežje relativno visoko elektrificirano, namreč do 32,8 odstotka. Na tem sektorju zavzame Avstrija v Evropi sedmo

Edini izhod:

Trgovino s kmetijskimi stroji v roke zadrug

Podobno kot pri nas tudi v Švici kmečke ljudi najbolj tepe naraščajoča draginja strojev. Razlika je le v tem, da je v Švici kmečko zastopstvo že našlo pot do znižanja cen kmetijskih strojev, medtem ko jo gospodje avstrijskega agrarnega in zadrugnega vrha še niso našli.

V Švici so zadrugne zveze same prevzele generalna zastopstva kmetijskih strojev in so se poleg tega lotile tudi njihovega popravila in oskrbe z nadomestnimi deli. Da bi bil ta njihov ukrep še bolj učinkovit, so se med seboj pogodile, da bo vsaka od njih nu-

dila članom drugih zvez pri nabavi strojev iste prednosti kot svojim članom.

Ti ukrepi so v razmeroma kratkem času povzročili, da so se v trgovini s kmetijskimi stroji škarje med nabavno in prodajno ceno precej zaprle in da kmetje lahko kupujejo stroje po znatno nižanih cenah.

Kar koristi kmetom v Švici, bi koristilo tudi kmetom v Avstriji. Zato bi bil čas, da tudi avstrijska zadrugna centrala in deželne centralne stopijo v korist kmetov na isto pot, kot so stopile zadrugne zveze v Švici.

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ. — Delegacija sindikata gostinskih delavcev Avstrije pod vodstvom predsednika Fritz Seifera je teden dni bivali v Jugoslaviji kot gost sindikata trgovinskih, gostinskih in turističnih delavcev Jugoslavije. Med svojim bivanjem v Jugoslaviji so si avstrijski sindikalisti seznanili z delom jugoslovanskih sindikatov in z družbenim samoupravljanjem, z delitvijo dohodka in strokovnim usposabljanjem kadrov v gostinskih delovnih kolektivih.

WASHINGTON. — Direktor ilinojske komisije za javno skrbstvo Maremont je izjavil, da je zdaj v Ameriki približno 5.000.000 brezposelnih. Hkrati pa je napovedal, da jih bo leta 1970 že kakih 17 milijonov. Izdatki javnega skrbstva se bodo povečali in država bo morala najti nova sredstva za kritje teh stroškov.

MARIBOR. — Pred nedavnimi je skupina 40 bivših avstrijskih internancev iz Voitsberga obiskala Maribor in Velenje. V Mariboru je avstrijske goste pozdravila predsednica komisije za internance pri Zvezi združenj borcev NOV mariborskega okraja Mara Čepičeva, v Velenju pa so si ogledali rudnik lignita in novo naselje.

BEJRUT. — Irška vlada je pozdravila idejo o sklicanju nove bandunske konference. Bagdaski »Al Ajam« je v tej zvezi zapisal, da irški krogi podpirajo to misel, ker upajo, da bi lahko na takšni konferenci izbrali pot za boj proti imperializmu, podpiri narode, ki se bojujejo za svojo stvar, obsodili vojno in podpiri idejo nevtiralizma.

NEW YORK. — Predstavnik braziljske delegacije v OZN je izjavil, da namerava ameriški predsednik Kennedy 12. novembra odpotovati na državni obisk v Brazilijo. Ta obisk je bil v načrtu že pred več meseci.

BERLIN. — Na nedavni proslavi trinajste obletnice Demokratične republike Nemčije (Vzhodne Nemčije — op. ured.) je podpredsednik vlade Willy Slogh ponovno zahteval, naj bi podpisali mirovno pogodbo in spremenili zahodni Berlin v svobodno mesto. Ob tej priložnosti je vzhodnonemški politik opozoril tudi na »glasove razuma«, ki se zadnje čase pojavljajo v Zahodni Nemčiji, kjer je vedno več ljudi, ki se ne strinjajo z Adenauerjevo politiko sile, marveč se zavzemajo za pogajanja z Vzhodom.

RIM. — Ko je socialistična stranka Italije prejšnji teden proslavljala 70-letnico ustanovitve, je prišlo do neofašističnih izzivov. Med spopadom, ki so ga izzvali neofašisti, je bil neki socialisti laže poškodovan in so ga prepeljali v bolnišnico. Rimska policija je ob tej priložnosti aretirala 12 neofašističnih razgajalcev.

PARIZ. — Kakor znano, je fašistična teroristična organizacija OAS po razglasitvi alžirske neodvisnosti prenesla svoje delovanje na Francijo samo. Prejšnji teden je »nacionalni svet odpora«, ki vodi komandose OAS, objavil sporočilo, da je bil predsednik de Gaulle »že julija 1962 obsojen na smrt zaradi veleizdaje«. Na čelu »sveta odpora«, ki je izdal letak z omenjenim sporočilom, je bivši predsednik francoske vlade, »katoliški« politik Georges Bidault.

DŽAKARTA. — Indonezijski zunanji minister Subandrio je sprejel stalnega predstavnika OZN v Indoneziji Volka Pavličiča in se z njim razgovarjal o položaju v Zahodnem Irjanu. Po razgovoru s predstavnikom OZN je Subandrio izjavil, da bo indonezijska vlada kmalu začela graditi v Zahodnem Irjanu 50 osnovnih in 6 visokih šol, 2 bolnišnici in športni stadion.

BEOGRAD. — Zadnji petek je bil v Beogradu odprl III. mednarodni sejem oblačenja »Moda v svetu«, na katerem letos sodeluje 279 domačih razstavljavcev iz 77 tujih podjetij iz devetih držav. Hkrati so odprli tudi novo specializirano pridelitev beograjskega sejma »Sejem otroka«.

LONDON. — V Veliki Britaniji so organizirali novo stranko konservativcev, ki se imenuje »Združena britanska stranka«. Organizator stranke Frank Jordan je izjavil, da bo stranka postavila svoje kandidate na prihodnjih parlamentarnih volitvah in da je »odločno proti pristopu Velike Britanije k EWG«. V zvezi s programom stranke je Jordan dejal, da so jo organizirali, ker »konservativna stranka ne vodi več konservativne politike«.

DUNAJ. — Češkoslovaška vlada je zahtevala od Avstrije, naj izroči bivšega slovaškega ministra za zunanje zadeve dr. Ferdinanda Durčanskega, ki je bil kot vojni zločinec aprila 1947 v odsolnosti obsojen na smrt. Durčanski sicer stalno biva v Münchnu, je pa pred nedavnimi na Dunaju predaval v Institutu za proučevanje Podonavja.

NEW YORK. — Zunanji minister jemenske revolucionarne vlade Mohsen el Aini je na sedežu OZN v New Yorku začel akcijo za priznanje nove vlade v Jemenu. El Aini je izjavil, da morajo zavzeti mesto v OZN pravi predstavniki jemenskega ljudstva, ker sedanji delegati predstavljajo samo princa Hasana, ne pa jemenske vlade in ljudstva. Hkrati je jemenski zunanji minister opozoril na nevarnost tuje intervencije v Jemenu.

ATENE. — V Grčiji so prejšnji teden proslavili 18. obletnico osvoboditve izpod nacistične okupacije. Ob tej priložnosti je opozicija zahtevala, naj vlada ustavi povolni prodor nemškega vpliva v Grčijo. Združena demokratska levica je objavila proglas, v katerem zahteva, naj Nemci zapustijo Grčijo. Proglas posebno napada zahodnonemškega generala Heusingerja, ki ga imajo za vojnega zločinca in glavnega organizatorja nacistične invazije ter krivca za zločine nad grškim narodom.

LONDON. — Britansko zunanje ministrstvo je uradno potrdilo, da je bil predsednik alžirske vlade Ben Bela povabljen v Veliko Britanijo. Predstavnik zunanjega ministrstva je izjavil, da bodo Ben Bela v Britaniji z zadovoljstvom pozdravili, vendar datum obiska še ni bil določen.

PARIZ. — Bivši člani francoske KP so ustanovili biro nove organizacije, katere vodstvo terja destalinizacijo komunistične partije Francije.

Zbirka, ki ji ni enake

Angleška kraljica velja že dolgo za najpomembnejšega zbiralca in lastnika umetnin na svetu. Treba je seveda takoj povedati, da si tega slovesa še zdaleč ni priborila sama, pač pa da je veliko večino 4500 raznih slik in nekaj tisoč kosov raznega nakita, pohištva in okrasnih predmetov podedovala od svojih prednikov, ki so imeli več smisla za zbiranje umetnin, predvsem pa veliko več denarja, tako da so jih lahko kupovali (če jih že niso dobivali kot darila) na vseh štirih koncih sveta. Zbirka je sicer dedna in njen lastnik je vedno vladajoči monarh, toda kljub temu gre za povsem osebno lastnino, ki jo je moč tudi prodati ali kakorkoli odtujiti.

O tej edinstveni zbirki umetnin zdaj spet govorijo po vsem svetu, kajti kraljica Elizabeta II. se je namreč odločila, da bo svojo zbirko pokazala javnosti. In tako si lahko Angleži in tuji turisti že nekaj časa za razmeroma nizko vstopnino (oko 10 šilingov) ogledujejo, kaj pravzaprav premore angleška kraljeva zbirka.

Ker je razstavni prostor sorazmerno majhen, lahko obiskovalci za zdaj vidijo samo manjši del zbirke. Razstavljenih je samo 150 „kosov“ — ne gre samo za slike, pač pa tudi za kipe, nakit, pohištvo in razne druge predmete umetniške vrednosti — toda že ti predstavljajo tako zbirko, s katero se lahko pohvalijo le tri ali štiri muzeji na svetu. Tako so samo v eni sobi zbrane slike Holbeina, Alberta Cuyppa, Vermeerja, Rembrandta in Rubensa. Tudi v vseh drugih sobah lahko obiskovalci prebirajo pod slikami imena največjih mojstrov čopiča, razstavljenih pa je tudi 13 risb (od 600, ki jih ima kraljica) Leonarda da Vincija, deset Michelangelovih in deset Holbeinovih. Na kosu pohištva, ki že sam velja nekaj tisoč funtov šterlingov, leži tudi kraljičin diadem, ki ga nosi običajno le enkrat na leto in sicer ob vsakoletnem začetku parlamentarnega življenja. Diadem je shranjen v škafli iz posebnega stekla, ki bi ga lahko razbila le močnejša bomba.

Toda to so samo „drobtine“ iz kraljičine zbirke. Elizabeta se je odločila, da bo vsaka dva meseca zamenjala razstavljeno zbirko, tako da bo lahko prikazala javnosti še preostalih 4500 platen in 14.000 risb ter številne druge umetniške raritete.

O vrednosti razstavljenih predmetov pa si ne upajo razpravljati niti cenilci umetnin. Pravijo sicer, da se vrednost eksponatov giblje okrog vsote 4 milijone funtov (blizu 300 milijonov šilingov), toda gre za golo, čeprav nikakor ne pretirano domnevo.

Priprave za novo gledališko sezono

Prešernovega gledališča v Kranju...

Na zadnji seji umetniškega sveta Prešernovega gledališča v Kranju je bil sprejet letošnji okvirni repertoarni načrt dramske sekcije in »Odra mladih«. Gledalcem se obetajo tri izmed naslednjih odrskih del: Tone Brulin »Psi«, Marin Držič »Dubrovniški vragolije«, Matej Bor »Kolesa teme«, Vojmil Rabadan »Kadar se ženski jezik ne suče«, Marjan Matkovič »Na koncu poti« in morebitna noviteta. Mladini bo igralski ansambel skušal ustreči z enim izmed naslednjih tekstov: Erik Fos »Plesoči osliček« in Pavel Golia »Srce igraček«. Oder mladih bo v tej sezoni pripravil dve deli. Repertoarni načrt tvorijo naslednja dela: Igor Torkar »Atomski diktator«, Djordje Lebovič-Aleksander Obrenović »Nebeški odred«, in »Robinson in deklet«.

Za prvo premiero nove sezone so v Kranju pripravili dramo Toneta Brulina »Psi«, ki se loteva rasne diskriminacije. Drugo premiero, ki bo 16. novembra, bo naštudiral »Oder mladih«, 15. decembra pa bo premiera mladinske igre.

...in Slovenskega ljudskega gledališča v Celju

Za prvo letošnjo premiero je Slovensko ljudsko gledališče v Celju začetkom oktobra uprizorilo Calderonovega »Sodnika zalamejskega«. Drugo delo bosta v en večer združeni enodejanski »Žena pred obzidjem« mladega nemškega dramatika Tankreda Dorsta ter »Piknik na bojišču«, avantgardno delce v Parizu živečega Španca Fernanda Arrabela. Sledila bo komedija »Odkritosrčna lažnivka«, nato bo v januarju krstna izvedba drame »Jubilej« Janeza Žmavca, predvidene pa imajo še »Andoro«, izredno poetično delo sodobnega švicarskega dramatika Maksa Frischa ter »Metek« Pera Budaka, ena najboljših ljudskih iger, kar jih je nastalo v slovenskem svetu. Za konec pa imajo v načrtu še večer poljskih satir.

Vse te prireditve bodo v okviru abonmaja, medtem ko bodo izven tega pripravili še upri-

Spef nov slovenski film:

„Tistega lepega dne“

V proizvodnji Viba filma je bil pred kratkim izdelan in je doživel svojo premiero ob zaključku tedna Vesna filma nov slovenski film »Tistega lepega dne«. Film je nastal po istoimenski noveli slovenskega pisatelja Cirila Kosmača, ki sta jo v scenarij preoblikovala režiser France Štiglic in Andrej Hieng. V glavnih vlogah nastopajo sami znani in priznani slovenski igralci Bert Sotler, Duška Počkajeva, Jože Zupan, Zlatko Šugman, Silva Danilova in Angelca Hlebecetova, glasbo pa je prispeval skladatelj Alojz Srebotnjak.

Novi slovenski film, ki ga je režiser Štiglic imenoval »lirična vesela zgodba«, pripoveduje o Primorski in njenih ljudeh v letu 1930, torej o času kmalu po prihodu fašistov.

zoritve mladinske igre Walterja Bauerja »Rdeče in modro v mavrici« ter otroški musical Erika Vosa »Plesoči osliček«. Poleg tega pa bo »Komorni oder« poskrbel še za dosežke najmodernejše dramatike ter bo v en večer združil enodejanski: O'Neillovega »Hughija« in Becketov »Poslednji trak«.

Svoje delovanje bo Slovensko ljudsko gledališče v Celju sicer usmerilo predvsem na domače mesto, bo pa prav tako gostovalo tudi še v drugih krajih, ki imajo za to primerne pogoje: ustrezni oder in občinstvo.

„Mrtvo oznanilo“ Bora Kostanka

ob prvem javnem nastopu igralske skupine „oder mladje“

Po programatičnih napovedih ob nedavnem srečanju slovenskih koroških študentov v Št. Janžu v Rožu, kjer je nastopila tudi skupina mladih ljudi okoli literarnega lista »Mladje«, se je človek zadnje nedelje z velikim pričakovanjem odzval povabilu igralske skupine »oder mladje«, ki je vabila na uprizoritve »prvega dramskega polkusa« glavnega urednika Mladja in »pisatelja abstraktne realistične proze« Bora Kostanka. »Mrtvo oznanilo« se imenuje delo, s katerim sta se javnosti predstavila mladi avtor in »oder mladje« in ki naj bi bilo neka izpoved programa mladih ljudi. Toda ravno iz tega vzroka je treba ugotoviti, da pričakovanje vsaj v gotovem smislu ni bilo izpolnjeno.

V zgodbi o malem narodu ni bilo težko odkriti usode slovenskega ljudstva na Koroškem, le vloga kralja, katerega besed pa vsled tehničnih nedostatkov sploh ni bilo razumeti, je ostala manj jasna. Dovolj dognano naslikana je bila tudi desetletja dolga zgodovina krivic, zapostavljanja in potujčevanja našega življa, da so na njegovih življenjski poti ostali premnogi mrlič, obtožujoč v svojem molku vse tiste, ki so krivi »narodove pogrebnice«. Zaman pa je človek čakal na odrešilno besedo mladih, zaman na programatično napoved, ki bi odražala vero v bodočnost in v človeka, zaupanje v zdrave sile naroda. Kajti beg pod vlak ne more biti izhod in resignacija ne sme biti program. Še posebno ne za mlade ljudi, ki naj bi bili seme bodočnosti ljudstva, katero tudi v svoji najmlajši zgodovini kljub krvavemu nasilju ni resigniralo, marveč je sredi vislic in taborišč na svojo smrtno obsodbo nedvoumno odgovorilo: Živeti hočemo!

Tako pa je »Mrtvo oznanilo« žal osporavan torzo, ki mu je le v filozofskem razglabljanju mogoče najti sprejemljiv zaključek in zadovoljiv odgovor. Jasno zaradi tega ne kaže, da bi prezrli literarne in jezikovne kvalitete dela, še posebno pa je treba priznati uspeh izvajalcev, to je igralske skupine »oder mladje«, ki je v iskanju novih, modernih oblik odrske dejavnosti kljub manjšim pomanjkljivostim pokazala razveseljiv korak naprej.

Slovenski umetnik Janez Bernik

ponovno deležen visokega priznanja

Mladi slovenski umetnik Janez Bernik, katerega umetnost smo imeli priložnost občudovati tudi v celovski »Galeriji 61«, je pred nedavnim sodeloval na III. mednarodni grafični bienali v Tokiu, kjer se je zbralo nad 200 umetnikov iz 45 držav. Razstavo sta organizirala japonski narodni muzej moderne umetnosti in list »Yomiuri Shimbun«.

Žirija te velike prireditve je priznala Janezu Berniku »Grand prix«, to je veliko nagrado bienale, kar je toliko večji uspeh mladega slovenskega umetnika, ker je imel proti sebi konkurenco tolikih priznanih umetnikov iz vseh delov sveta.

Jugoslovanska socialistična praksa

pri reševanju problemov narodnih manjšin

Zal niso še na razpolago rezultati zadnjega štetja, vendar že številke iz leta 1953, ko se je ugotavljala materinski jezik in narodnostna pripadnost, kažejo, da n. pr. pri Madžarih, Turkih, Slovaki, Bolgarjih, Ukrajincih in Čehih število onih, ki se sami prištevajo k tem nacionalnostim, presega število tistih, ki govorijo ustreznim materinskim jezikom, kar kaže, da se je celo del ljudi drugih nacionalnosti asimiliral v te manjšine.

Prav tako pa so napačna tudi ona mnenja, ki skušajo narodnostne manjšine prikazati kot nekaj, kar ruši enotnost države, zastruplja mednarodne odnose ipd. Matične države največjih jugoslovanskih manjšin so po letu 1948 skušale na vse načine izriniti manjšine v FLRJ kot sredstvo pritiska. Odziv pri pripadnikih narodnostnih manjšin je bil enak ničli. Skupaj z jugoslovanskimi narodi so se pripadniki manjšin uprli tem poizkusom in izšli zmagovito iz teh težkih let. Seveda je bilo to mogoče le, ker so manjšine občutile Jugoslavijo kot svojo pravo domovino, v kateri jim je zagotovljen svoboden razvoj. Tudi vsebolj

vsestranska aktivnost narodnostnih manjšin na vseh področjih družbenega življenja in njihova polna podpora zunanji politiki Jugoslavije kažejo njihovo resnično razpoloženje do socialistične Jugoslavije in obratno, da si je socialistična Jugoslavija znala ustvariti polno zaupanje tudi med pripadniki manjšin. Prav te izkušnje znova potrjujejo, da je takomenovani »manjšinski problem« običajno dejansko le problem večine, ki ni kos lastnim šovinističnim presodam in ambicijam, nasprotno pa dosledna politika enakopravnosti zožuje podlago nacionalističnim pojavom tako s strani večine kot tudi manjšine.

Narodnostne manjšine ne pomenijo zlo in breme, nasprotno, njihov obstoj ima številne prednosti, če je odnos do njih dosledno demokratičen in socialističen. Prav manjšine lahko omogočajo, da meje med sosednimi državami izgubljajo pomen dejanskih pregrad, da se krepi stiki in zaupanje med narodi. Pozitiven odnos do manjšine ne ustvarja le zaupanje pri njej, temveč tudi pri matičnem narodu te manjšine. Že sam obstoj manjšine izsiljuje stike

med sosednimi državami; zlasti pa obmejnem področju postanejo kulturni stiki nujni, če naj bo razvoj manjšin naraven (brez stika z matičnim narodom je zelo otežkočen). Demokratičen odnos do manjšine torej krepi pozitiven razvoj mednarodnih odnosov v smeri sodelovanja med narodi, v aktivne koeksistence držav različnih sistemov. »Manjšine obdržijo svoje posebnosti kot del naroda, ki mu etnično pripadajo,« stoji v večkrat citiranih sklepih Izvršnega komiteja CK ZKJ, »in katerega specifičnosti, predvsem kulturne narave, nosijo v sebi in jih prepletajo s posebnostmi okolja, v katerem žive. Zaradi tega so narodnostne manjšine pomemben činitelj zblizanja in povezovanja med različnimi narodi.«

Po drugi strani označujeta odnos Jugoslavije do narodnostnih manjšin še dve važni dejstva: nikoli v vsej povojni dobi ni bil odnos do manjšin v Jugoslaviji odvisen od dobrih ali slabih odnosov z državo njihovega matičnega naroda ali od odnosa le-te do pripadnikov jugoslovanskih narodov. Obenem pa je za Jugoslavijo odnos do tujih manjšin v Jugoslaviji in do jugoslovanskih drugje bil načelno enoten problem v tem smislu, da Jugoslavija želi, da bi njene manjšine v tujini uživale iste pravice, kot tuje v Jugoslaviji.

(Konec)

Važen sklep o novem pravopisu

Ko je letos izšel novi »Slovenski pravopis«, je naletel na širok odziv v slovenski javnosti, hkrati pa je zaradi nekaterih reform slovenskega pravopisa sprožil živahno diskusijo. Razpravam je napravila konec šele nedavna konferenca, ki jo je sklicala Slovenska akademija znanosti in umetnosti skupno s Slavističnim društvom Slovenije in ki je razpravljala o novem »Slovenskem pravopisu« ter še posebej o njegovem predlogu glede pisave »bravec«. Konferenca so se poleg avtorjev pravopisa udeležili zastopniki predsedstva Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštituta za slovenski jezik in Inštituta za literaturo SAZU, Slavističnega društva Slovenije, Oddelka za slovenske jezike in slovanske književnosti filozofske fakultete, Društva slovenskih književnikov, Društva prevajalcev Slovenije, Društva novinarjev Slovenije, Akademije za igralsko umetnost, Slovenskega narodnega gledališča, Mestnega gledališča ter vsi, ki so javno razpravljali o novem pravopisu.

O tem posvetovanju so objavili poseben Sklep, v katerem je rečeno, da je konferenca posebej poudarila, da pomeni novi pravopis v marsikaterem oziru pomemben napredek, izrekla s tem priznanje njegovim tvorcem ter tako potrdila njegovo veljavnost. Avtorji pravopisa so konferenco hkrati podrobneje seznanili z zgodovino in nastajanjem novega pravopisa, z načeli svojega dela in še posebej z razlogi, zaradi katerih so predlagali pisavo »bravec«. Ker pa so ugovori, ki so se po izidu novega pravopisa dvignili proti pisavi »bravec«, pokazali, da se ta reformni predlog ne more uzakoniti kot edino veljavna norma, je konferenca skupaj z avtorji pravopisa predlagala, naj v šolah za pisavo in izgovorjavo -lec oziroma -vec veljajo določila Pravopisa 1950, dokler posebna komisija ne sestavi, šolska oblast pa potrdi posebnega šolskega pravopisa z dokončnimi določili.

V Ljubljani je umrla naša ziljska rojakinja

Zadnjo nedeljo v septembru smo pokopali v Ljubljani Marijo De Reggi, rojeno Gallob. Pokojnica nas je zapustila v 80. letu svoje starosti. Rojena je bila pri Pecu na Gornjem Bregu pri Brnci v spodnji Zili in je med koroškimi rojaki preživela svoja mlada leta.

Leta 1904 se je Marija poročila z Mlinarčevim Lojzom iz Brnce. Lojz je bil uslužben pri železnici, zaradi tega je morala z njim prehoditi mnoge postaje po sončnem Primorskem. Leta 1915 je morala zaradi vojne bežati na Kranjsko ter je kot begunka prehodila s svojo družino vso trnjevo pot do Ljubljane. Vedno pa je bila vesela in vedre narave. Pred 47. leti se je preselila v zasilno stanovanje v Ljubljani, vendar ni vedela, da bo tam ostala prav do zadnjega dneva življenja. Še nekaj dni pred smrtjo je dejala: »Ko sem prišla sem, so bile te smreke, ki jih gledam pred seboj, še čisto majhne. Te smreke so mi bile vedno v uteho in me spo-

M. de Reggi: Matil — lesorez

minjale na Koroško. Danes pa umiram in umirajo tudi te smreke...

Pokojnica je bila vsa leta ena izmed najbolj delavnih članic v Klubu koroških Slovencev Ljubljani. Kot vsi Gallobovi, je bila tudi ona dobra pevka. V letih pred prvo svetovno vojno je Brnca slovela kot ena prosvetno najbolj razgibanih vasi na Zili. Zasluzni prosvetalec Miklavčič, Kropivnik in mnogo drugih je pomrlo. Brnški pevski zbor je slovel daleč naokoli, tudi izven meja koroške domovine.

Njen mož je pred glasovanjem služboval kot postajenačelnik v Bačah ob Baškem jezeru, po plebiscitu pa v Ljubljani do svoje upokojitve. Pokojna Marija je večkrat obiskala Koroško. Čeprav več kot 60 let ni živela v svoji ljubljenski domovini, vse svoje življenje prav do smrti ni pozabila svojega koroškega narečja, prav dobro pa je znala tudi nemški koroški dialekt. Mnogo je brala ter si osvojila lepo stopnjo inteligence. Kljub mnogemu delu za družino je vedno našla tudi čas za samoizobrazbo. Dolga leta je pisala dnevnik, rada pa je tudi pesnila. Škoda, da so ji zadnja leta odpovedale moči, ker kaj bi nam lahko še povedala. Kolikokrat je rada pripovedovala o svojih mladih dneh, o Bregu, Brnci, o Dobraču in Višarjah ter o ljudeh iz njenega rodnega kraja. V življenju pa je prestala tudi bridkosti matere, kajti umrla so ji trije otroci.

Pokojna Marija De Reggi se je vedno borila za pravice malih in tlačnih, sovražila je krivico. Usoda slovenskega ljudstva na Koroško ji je bila vedno pri srcu, živo se je zanimala za prizadevanje koroških Slovencev za resnico in pravico. Zadnjič je bila na Koroškem pred 25 leti pozimi. Peljala se je s sammi čez Korensko sedlo na Zilo, imela pa je nesrečo, da si je zlomila nogo ter je morala v postelji.

Tudi druga svetovna vojna ji ni prizanesla. Več let je pogrešala dva sinova, ki sta sodelovala v narodnoosvobodilni borbi. Ob koncu vojne sta se srečno vrnila. Tretji sin je bil interniran v taborišču. Njene sorodnike na Bregu pa so nacisti izselili. Pokojna je bila pogumna in neustrašna, kadar je šlo za pomoč potrebnim. Skrbela je za hudo ranjenega partizana, koroškega rojaka, ki je umiral v bolnišnici.

Svojo zlato poroko je praznovala leta 1954. Dve leti potem pa je umrl njen mož Lojz, za-

Gospodarski utrinki iz pliberške okolice

Blato. — Vremenske prilike v letošnjem letu s bile nekam čudne in drugačne kot druge leta. Neugodno vreme je samoumevno tudi neugodno vplivalo na naše kmetijsko gospodarstvo, na kmetijske kulture v gozdu in na poljih. Začelo se je že pozimi. Sneg z dežjem je po naših gozdovih polomil ogromno borovega drevja, količina gre v tisoče kubičnih metrov. Trajen mraz pozimi in sneg, ki je ležal v pozno pomlad, sta zelo otežkočala obdelavo in spravljane te polomije. V nekaterih gozdovih je nastala naravnost katastrofa. Gozdnih delavcev ni bilo mogoče dobiti, tako da je vse delo slonelo na ramah kmeta in njegove družine. Ženske in šolski otroci so pomagali lupiti les, razžagali pa so ga povečini z najemnimi motornimi žagami. Tudi tu se je pokazala korist tehnizacije v kmetijstvu, kajti če bi motornih žag ne bilo, bi ostale neobdelane množine lesa.

Takoj po tej katastrofi so se naši izvoljeni kmetijski zastopniki obrnili na pristojna mesta, da bi posredovala hiter in brezhiben odkup polomljenega lesa. Po kmetijski zbornici je prišlo do stika med zastopniki kmetov in zastopniki lesnopredelovalnih podjetij. Zadnji so izjavili, da odkupijo ves les, kar ga je polomljenega in naj se kmetije ne prizadevajo za doseg izvoznega kontingenta.

In kaj se je zgodilo? Kmalu so začele cene lesa padati in počasi trdke sploh niso več hotele kupovati lesa. Les, ki so ga po pogodbah že kupile, dolgo niso prišle prevzemati. Po prevzemu pa mnogi kmetije še sedaj čakajo na denar in je podobno, kakor pri gozdni katastrofi leta 1958, ker tudi tedaj so ob nesreči kmeta zaslužili drugi.

Dolgi neprijazni zimi je sledila hladna pomlad. Pomladanska setev se je zavlekla v mesec maj. Košnja se je začela pozno ter trajala zaradi deževja dalje kot mesec dni. Kljub zadostnim padavinam je bil pridelek sena pod povprečjem in slabše kakovosti. Žito je dozorelo pozno in se je žetev zavlekla, zato tudi ni bilo mogoče sejati ajde, ker pravijo: šentjakobska ajda je še ajda, pozneje vsejana pa le ajdica. Tudi drugih strnišnih posevkov nismo utegnili sejati. Star gospodar je rekel: Včasih smo z volmi in konji zorali po več birmov kraja za ajdo in repo, letos po kljub traktorjem še nismo brazde storili. Da, časi so se spremenili. Nekdaj so bili pri hiši konjar in volar, svinjarica in kravarica. Danes delajo vsi v tovarnah in pri drugih podjetjih, kmet pa sam krmi svinje, molze krave in spravlja pridelke domov. Na traktorjih pa

opazujemo šolsko mladino, ki premika vozove, medtem ko oče in mati nakladata. Kje je tu socialna pravičnost? Medtem ko je v mnogih drugih obratih otroško delo prepovedano, je to na kmetih neobhodno potrebno. Matere, ki so v drugih poklicih zaščitene na primer pred porodom in po porodu, se morajo na kmetih mučiti do skrajnosti.

Za žetev in hkrati razbremenitev težkega ženskega dela pri žetvi potrebujemo kosilne mlatilnice. Toda taka stane ogromno denarja, domalega kot mala kmetija. Skušali smo nabaviti kosilno mlatilnico v skupnosti, toda ljudje imajo zelo malo zadržne sposobnosti in zavesti. Najbolj se še obnese žetev in mlatev proti plačilu stroja, kar stane 200 šilingov na uro. V treh urah se požanje in zmleti 1 hektar posevka ter je žito spravljeno v vreče. Težkoča pa je v tem, da stroj ni mogoče vedno dobiti v zaželenem in pravem času. Večji posestniki so si nabavili kosilne mlatilnice sami in mlatijo proti plačilu tudi drugim. Lahko trdimo, da smo hvaležni »Kärntner Landmaschinenhilfe«, ki je »Strojni postaji — Landmaschinenhofu« v občini Blato dodelila takšno kosilno mlatilnico. Z večkratnim obiskom smo prepričali ekonomskega svetnika Steinera, da sejemo v tej okolici sorazmerno največ žita in da je pri nas mlatilnica bolj potrebna kot kje drugod. Vozač Jožef Kap je obratoval z njo skoraj 200 delovnih ur in požel okoli 60 hektarjev žita. Pridelek pri pšenici je bil nekoliko pod povprečjem, rž pa je slabo prezimila in malo dala. Najbolj zadovoljiva letina je bila še pri ječmenu in ovsu. Pšenico kmetije povečini takoj oddajo in potem po potrebi kupujejo moko. Po rž pride pek, zanj pa dobavljajo vse leto kruh. Za 100 kg pšenice se dobi 60 kg fine bele moke, za 100 kg rži pa dobavljajo peki od 67 do 80 kg kruha. Ječmen in oves pa povečini pokrmijo prašičem, kuram in teletom.

Po deževnem poletju je v avgustu in septembru pritisnila suša in zavrla rast druge košnje ter razvoj krompirja. Glavni pridelek spodnjepodjunskega kmetov — krompir je letos občutno slabši, kot po navadi. Zato pa je cena višja in stane kg 1 šiling. Krompir bo treba prebrati in prodati, za krmljenje svinj pa kupiti koruzo, ker pride pitanje pri krompirjem predrago, čeprav je tudi cena pri prašičih letos za en šiling višja.

Ker smo druga leta krompir le težko prodali, smo začeli graditi silose za kuhan krompir. Kmetijska zbornica je pliberški kraj vzele v akcijo za krompirjeve silose. Kmetijska

zadruga v Pliberku je kupila z izdatno podporo iz javnih sredstev veleparnik, ki dela avtomatično. V desetih urah spari in zmečka do 20 ton krompirja. Pri letošnji ceni krompirja, ki je za 100 odstotkov višja, kakor druga leta, pa ga bomo raje takoj prodali. Naslednik Metnitza v Pliberku je spirituozno tovarno, ki je letno predelala okoli 200 vagonov krompirja, postavil na prodaj. Ker domačini niso imeli poguma spraviti več milijonov skupaj, da bi ustanovili kmetijsko združeno žganjarno, jo je kupil neki veleposestnik iz Krapfelda. Škoda za kontingent 1.600 hektolitrov špirta letno, ki se ne bo več proizvajal iz podjunskega krompirja.

Bilčovs

Že lani smo poročali v našem listu o načrtovani obnovitvi in preureditvi tukajšnjega vodovoda. Že dosednji vodovod je našo vas preskrboval z dobro pitno vodo. Ta vodovodna naprava je bila zgrajena leta 1911. Čas nad 50 let pa je tudi našemu vodovodu zasedal rane, ki zahtevajo nujno popravilo. Do sedaj je za našo vas za legal en vodovod, ki je bil pred leti dovolj močan, da smo bili z vodo dovolj preskrbljeni. Toda modernizacija in dogradnja novih stanovanjskih objektov ter naraščajoče število prebivalstva, so bili nujna pobuda za napeljavo močnejšega vodovoda.

Načrti so bili že storjeni in v pozni lanskim jeseni se je začelo delo za novi vodovod. K novemu vodovodu bodo napeljali tri vrelce, da bo tako preskrba z vodo za dolgo dobo zagotovljena. Dolžina glavnega voda znaša 4 kilometre.

V mrzlih zimskih mesecih so morali z delom prekiniti, v pomladi pa so gradnjo spet nadaljevali. Vodovod sicer še ni dogotovljen, vendar voda že teče po novih ceveh, ki trenutno oskrbujejo vso vas Bilčovs, velik del vasi Kajzaze, del vasi Puograd in celo do vasi Potok. Kot se vidi, je vodovod precej obsežen in veseli smo, da je zmogljivost vodovoda preračunana za potrebe 500 ljudi.

Bliža se tudi čas državnoborskih volitev. Kot smo vajeni že več desetletij, se ta čas od vodstva političnih strank zelo rad izrablja za najrazličnejše obljube, ki se pa po volitvah dostikrat pozabijo. Glavno so glasovi in kaj potem po volitvah, ni več važno. Brali smo že v časopisih, da se bo prihodnje leto popravljalo in novo gradilo precej cestnega omrežja. Deželni referent za ceste ing. Truppe je napovedal, da bo tudi naša do sedaj tako mačehovsko oskrbovana cesta končno le prišla v delovni načrt. Nam po večkratnih izkušnjah le prihajna na misel pogovor: Kadar konja lovijo, mu ovsu molijo. No, bomo videli.

KOLEDAR

Petek, 19. oktober: Peter
Sobota, 20. oktober: Janez
Nedelja, 21. oktober: Uršula
Ponedeljek, 22. oktober: Kordula
Torek, 23. oktober: Severin
Sreda, 24. oktober: Rafael
Četrtek, 25. oktober: Krispin

Občni zbor SPD „Košuta“

Sele-Kot. — Slovensko prosvetno društvo „Košuta“ je povabilo svoje člane na svoj letni občni zbor, ki je bil v soboto, 13. oktobra zvečer v prostorih domače gostilne „Pri žagi“. Občnega zbora se je udeležilo nad šestdeset ljudi.

Vse navzoče je predsednik društva Franc Kropivnik priščno pozdravil, med njimi posebno tajnika SPZ Andreja Kokota. V svojem nagovoru je jasno povedal, zakaj smo pri nas ustanovili prosvetno društvo in kakšnim namenom da služi. Odločno je zavrnil prikriti in očitne napade gotovih krogov na naše delovanje. Drugim očitat politiko, sami pa jo uganjati, je vedno taktika nasprotnikov.

Iz poročila tajnika Jurija je bilo slišati, da je SPD „Košuta“ v minulem letu res napredovalo. Med delovanjem so bili posrečeni izleti društvnikov in se je tako krepilo tovarništvo v naših vrstah za uspešno skupno delovanje. Razen tega so nam društveni kulturno-zabavni večeri nudili mnogo koristnega in lepega. Gojili smo tudi našo lepo domačo pesem in s tem doprinali, da se bo ohranila še naprej na naši zemlji.

Blagajnik Toni Mak, katerega račune sta pregledovala računov Pepca Oraže in Hanzej Roblek našla v redu, je želel, da bi se našel kakšen vir, da bi prišlo nekaj več šilingov v blagajno, da bi društvo lahko še

več nudilo svojim članom. Nato je občni zbor izrekel staremu razrešnico.

Za novega predsednika izvoljeni Jurij Mak se je zahvalil za zaupanje in prosil vse odbornike in člane za sodelovanje, posebno bivšega predsednika, sedaj podpredsednika, da bi mu stal prijateljsko ob strani. »Ostanimo zvesti naši domači govorici, našemu narodu in njegovi bogati kulturi,« je zaključil svoj govor.

Občnemu zboru je sledilo potpisno predavanje Mirka Kunčiča pod naslovom »S kamero po Grčiji.« Mirko nas je popeljal s svojimi krasnimi barvnimi posnetki na jug, kar je bilo nadvse zanimivo in poučno. Vsi navzoči so izrazili željo, da bi bilo v okviru društva še več podobnih predavanj in predavanj.

Tudi 10. oktober za ÖVP-propagando

79 : 78 je razmerje v parlamentu, križijo ÖVP-jevski volilni plakati z vseh zidov in desk. ÖVP-jevskim propagandistom se je izgleda le posvetilo, da je to razmerje zgrajeno na zelo trhljih nogah, kajti glasov je pri zadnjih volitvah dobila SPÖ več in le volilni geometriji se ima ÖVP zahvaliti, da ima po mandatih še večino. Zdaj pa naj pomaga vse, kar je le mogoče, da se to razmerje tudi v mandatih ne bi spremenilo v škodo ÖVP. Celo 10. oktober je za koroško ÖVP dobrodošlo sredstvo.

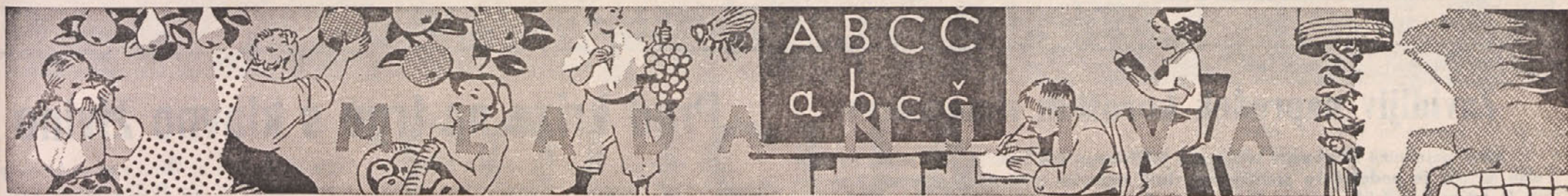
Ravno v dneh okoli 10. oktobra se je namerč vsa koroška ÖVP-jevska prominenca vrgla v boj za glasove in je »Slovenski vestnik« že v zadnji številki poročal, koliko obljub je bilo slišati v Podjuni, ko so v Pliberku in okolici »slučajno« ravno pred volitvami priredili slavnosti ob pliberškem »Grenzlandhelmu«, na dograjenem odseku ceste Nonča vas—Dob, za začetek gradnje pliberške obvozne ceste ter ob začetku gradnje stanovanjske hiše.

Vse lepo in prav, smo rekli, saj glasovi so glasovi in mandati so mandati. Pač pa ne moremo razumeti, da bi temu namenu moral služiti tudi 10. oktober, o katerem isti ljudje vedo toliko povedati, da je to dan ali praznik domovinske zvestobe do Koroške in Avstrije. Kako je potem mogoče tak dan zlorabljati v strankarsko-politične namene! Predvsem pa, kako ga je mogoče obhajati skupno s človekom, ki je v svojem »evangeliju« o zmagi v nemški noči dovolj jasno povedal, za kakšno domovino se je boril!

Sicer pa: mnenje in okus strankarskih propagandistov je eno, stališče in odločitev volivcev pa je drugo!

veden koroški Slovenec, s katerim je delila toliko bridkosti, a tudi srečnih dni življenja.

Končno je odšla od nas k trajnemu počitku tudi ona. Ob odprtem grobu je spoštovani slovenski Korošiči predsednik Kluba koroških Slovencev, dr. Felacher, spregovoril lepe in globoke poslovilne besede. Za dobro materjo žalujejo trije sinovi in sestra pri Pecu na Bregu. Zalost pa je tudi v srcih vseh, ki smo blago pokojnico poznali in spoštovali. Ohranili jo bomo v trajnem čistem spominu.

Lojze Kovačič:

ROKEC NA DRUGEM KONCU SVETA

Rokec se ni maral umivati. Rokec je strašno trgal čevlje in nikoli jih ni osušil, preden je stopil v sobo. Rokec si je pomazal ves obraz in lase, kadar je jedel, da je bila njegova glava podobna marogasti žogi. Kadar ni bilo mame, je razmetaval in rzbijal lonce po kuhinji. Rokec je trgal gumb s svoje obleke in jih metal skozi okno. Rokec ni maral zvečer spati.

Ta Rokec je stanoval v veliki hiši, ki je imela gvgalo. Rokec ni maral hoditi po stopnicah. Zmeraj se je hotel voziti samo z dvigalom.

Nekoč se je dvigalo pokvarilo in ni več vozilo. Rokec je hotel na dvorišče, toda po stopnicah ni maral hoditi.

Vzel je iz mamine šatulje štrono volne in spustil nitko skozi okno na dvorišče. Nato je zavpil otrokom spodaj: »Že grem!« in se spustil po nitki navzdol.

Nitka je bila tenka in se je pretrgala.

Rokec je zletel kot krogla na dvorišče. Priletel je na tla, napravil luknjo v dvorišču in izginil skoznjo.

Letel in letel je kar naprej skozi luknjo. Luknja je bila temna, polna korenin in kr-tov. Letel je dolgo. Potem je postajalo vedno svetleje pred njim.

Naenkrat je bilo luknje konec, zletel je iz nje, kakor zamašek iz steklenice in se znašel na hribčku, ki je nanj sijalo sonce. S hribčka je držala bela cesta proti daljnemu mestu.

Rokec je vstal in se napotil proti mestu.

Nasproti mu je prišla čudna prikazen. Za glavo je imela pločevinast lonec, namesto rok zajemalke, trup je bil iz velikega kotla in namesto nog so jo držale pokonci velike metle.

»Tu je drugi konec sveta,« je spregovorila čudna prikazen.

»Tu so vse stvari žive. Jaz sem gospa Posoda. Kdo si pa ti?«

»Kdo?« je vprašal Rokec. »Jaz? Jaz sem vendar Rokec!«

»A, ti si tisti Rokec, ki vse lonce, žlice in zajemalke polomi in zmeče po tleh? No, le počakaj me!«

Rokec je pogledal čez ramo in se — ena, dve, tri — pognal v beg, da ga gospa Posoda ne bi ujela. Toda gospa Posoda je imela hitre noge in jo je naglo ubirala za njim.

Alojz Gradnik:

PIKAPOLONCA

Pikapolon polončica!
Oj pisana ti deklica,
od kod si priletela k nam?
in kam namenjena si, kam?
Bi rada ven vzletela spet,
bi rada ven iz sobe v svet!

Ne vidiš? Zunaj je že mrzlo.
Ostani tukaj. Tu pri nas
imeli vsi te bomo radi.
Ko pa toplo bo spet spomladi,
koj lahko odletiš spet tja,
kjer tvoji dragi so doma.

Rokec je tekkel do prve hiše in se hotel skriti v njej.

Hiša je odprla okna kakor oči, zapuhala je skozi dimnik kot skozi nos in spregovorila z vrati:

»Kdo pa si ti,«

»Kdo? Jaz? Jaz sem vendar Rokec.«

»A, ti si Rokec, ki zmeraj veš blaten stopa v hišo, da jo vso ponesnaži. Hej,« je zaklicala hišam, ki so stale naokrog. »To je tisti umazanec, nobena naj ga ne pusti noter!« Nato je dejala Rokcu: »Kar pod nosom se obriši! Ne boš hodil po naših hišah!«

Res! so se zaloputnile vrata, pok! so se zaprla okna in č! je smuknil dim v dimnik in se ni več prikazal.

»No, lepa reč,« je zatarnal Rokec in gledal okrog sebe, kam bi se skril.

Za hišo je ležal star raztrgan Čevlji, se sončil in stokal od bolečin.

»Kdo si ti?« je vprašal, ko je zaslišal kora-ke.

»Rokec!« je rekel Rokec.

»Ti si tisti, ki trga čevlje? No že dolgo sem čakal, da mi prideš v pest. Zdaj te bom ujel in te kaznoval!«

Planil je pokonci in cok! cok! cok! jo je ubral za njim. Pod drevjem se sprehajalo dišee Milo v srebrnih hlačah, zraven njega pa se je kotalil okroglolični gospod Gumb in godel skozi vse svoje štiri luknjice.

»Koga pa podita?« sta zaklicala, ko sta videla, kako Čevlji in Posada tečeta za Rokcem.

»Tistega Rokca, ki vse umaže, razbije, izgublja gumb in se noče umivati!« sta zaklicala.

»Viš, to je tisti, ki sva ga čakala!« sta rekla Gumb in Milo in jo ubrala za Rokcem. Milo je mimogrede še skočilo v vodo in Rokca obrizgalo s penasto milnico, da so ga zapadle oči.

Rokec je bežal, kar so ga nesle noge, da bi čimprej prišel domov.

Za njim so kričali vsi in tekli v dolgi vrsti. Iznad drevja se je pokazala še visoka gospa Stopnica, vsa nagrbčena kot harmonika. Ko je zvedela, koga love, jo je ubrala za njimi.

»To je tisti, veste, ki me ne mara!« je rekla.

In ker je bila zelo dolga in hitra kot žirafa, ga je ujela prva, in sicer ravno takrat, ko je Rokec prišel na hribček.

»Hopla!« je rekla in ga potegnila kvišku. In vsaka stopnica je Rokca ugriznila v peto.

»Zdaj ga bomo pošvedrali, umazali, metali po tleh,« so kričali vsi skupaj.

»Maščevali se bomo, tralala!«

Rokec se je prestrašil in ni vedel, kam bi pobegnil. Tedaj je z vrha Stopnice zagledal luknjo v hribčku, skozi katero je pripotoval na drugi konec sveta.

Zamižal je, rekel »Zdaj!« in skočil vanjo ter izginil Gumbu, Stopnici, Milu, Čevlju in Posodi izpred oči.

Letel je spet dolgo in z veliko naglico skozi črno luknjo. In ko se je posvetilo pred njim, je poletel iz luknje in se spet znašel na domačem dvorišču.

Hitro si je očedil obleko, si očistil čevlje, si prišil gumb in umil obraz. Nato je šel po stopnicah čeprav je dvigalo vozilo, odrgnil še čevlje v predpražnik in potrkal.

Vrata sta mu odprla mamica in očka.

»Kdo pa si ti?« sta vprašala in začudeno pogledala snažnega in umitega fantka pred vrati.

»Kdo? Jaz? Jaz sem vendar Rokec!« je rekel Rokec.

O, naš Rokec, to si ti! Kako si čeden! Prosim, le vstopi!« Rokec je stopil v sobo, sedel in začel jesti. Jedel je tako skrbno, da si ni pomazal ne obraza ne las. Nato je legel v posteljo in pri priči zaspal.

Tista luknja pa, skozi katero pride človek na drugi konec sveta, je ostala še nekaj časa na Rokčevem dvorišču. Zdaj je ni več tam in na nobenem dvorišču več, kajti zdaj so vsi otroci čedni, čisti in umiti, ker so slišali Rokčevo zgodbo.

Bogata in uboga sestra

slovenska pravljica

Nekoč sta bili sestri: ena bogata in ena uboga. In potem je bogata imela mlin, uboga pa ni imela ničesar — samo dvanajst otrok. Ni jim imela kaj dati jesti.

Nekega dne ji je rekla bogata, naj pride k nji mlet v mlin. Potem je uboga šla in zvečer, ko je njena bogata sestra prišla — ji je — uboga — rekla, naj ji da pestico moke.

Bogata sestra ji je rekla, da je ima zadosti na sebi.

Ubožica je pričela jokati in je šla domov. Nato si je otrsela obleko in je imela dosti, dosti moke, da je obo- gatela, njena sestra pa je obubožala.

Podganina poroka

Živela je nekoč družina podgan, ki je imela zelo častihlepnega očeta. Ta je trdno sklenil, da se bodo morale njegove hčerke dobro omožiti, da bo deležen časti in dostojanstva. Pogostokrat je tarnal:

»Vse življenje preživljamo pod zemljo, v temi in nesnagi, čas je in pravično bi bilo, da pridemo spet do dostojanstva in časti!«

Neki večer, ko je mesec svetlo sijal z neba, je zlezal podganji oče z najstarejšo hčerko iz svojega brloga in poprosil mesec, naj se oženi z njegovo hčerko. Po njegovi sodbi je mesec zavzel na svetu najvišji položaj, zato si je pač mislil, da bi ga taka poroka pripravila do najvišjih časti.

Mesec ga je potrpežljivo poslušal, se nasmehnil in rekel:

»Motiš se, dragi podganji oče, če misliš, da zavzemaš najvišji položaj. Svetim se samo zato, ker me sonce obseda. Če bi ne bilo sonce tako dobrotljivo, bi me sploh ne mogel videti!«

»No, prav, pa pojdem k soncu!«

»To si lahko pribraniš,« mu je svetoval mesec, »tudi sonce ne zavzema najvišjega položaja. Dovolj je, da zakrijejo sonce bele meglice, in že ga ne moreš videti. Potem-takem tudi sonce nima tolikšnega dostojanstva, kakor misliš!«

Podganji oče je uvidel, da ima mesec prav. Hitro je prijel hčerko za roko in jo odpeljal k megli.

»Slišala sem tvoj pogovor z mesecem,« je rekla, »toda iskreno ti moram priznati, da tudi jaz ne zavzema najvišjega položaja na svetu in da nimam takšnega dostojanstva, kakršnega želiš za svojo hčerko. Dovolj je, da pribumi močan veter, in že se razbliniš.«

Tedaj se je napotil podganji oče k vetru. Oče veter je napihnil lica in z globokim glasom rekel:

»Tudi jaz nisem tako dostojanstven, kakor misliš. Nič bolje ni z menoj kakor z mesecem, soncem in meglo. Tudi moja moč je omejena. Že dvesto let se trudim, da bi odpihal grad, ki stoji na hribu. Toda grad je močnejši od mene! Stoji na svojem mestu in se ne gane!«

Tedaj je odšel podganji oče h gradu in ga naprosil, naj vzame njegovo hčerko za ženo.

Grad se je zakrohotal, da so se debele stene tresle: »Res je, kljuboval sem soncu in vetru, toda imam druge sovražnike, ki mi bodo izpodkopal življenje. In ti sovražniki ste podgan! Neprestano mi rovarite po trebuhu. Mnogo lukenj ste že izvrtale v moje telo. Ne bo več dolgo trajalo, ko se bom zaradi vas zrušil. Mnogim mojim bratom se je prav tako zgodilo. Ko se bom zrušil in ne bo ostalo od mene drugega, ko kup pepela in prahu, poreko ljudje, da je tu stal nekdanj mogočen grad.«

Podganji oče je dobro poslušal, kaj mu je grad povedal. Hitro je prijel hčerko za roko, jo odvedel domov in jo omožil s sinom svojega soseda.

Ivo Andrić

30

Travniška kronika

Ko sta se obe skupini, velika vezirjeva in mala Davillova, oddaljili nekaj več kakor pol milje ena od druge, se je eden izmed vezirjevih jezdecov ločil, se pognal kakor strela in naglo dohitel Davilla in njegovo spremstvo. Naglo je v diru ustavil konja in glasno izgovoril: »Srečni gospodar Husref Mehmed paša pošilja še enkrat svoj lepi pozdrav spoštovanemu predstavniku velikega francoskega cesarja in svoje dobre želje, ki naj ga spremljajo na vsakem koraku.«

Presenečen in nekoliko zmeden se je Daville ceremo- niozno odkril, konjenik je pa z isto naglico oddirjal za vezirjevim spremstvom po zasneženi planoti.

V občevanju z orientalcii naletimo vedno na take formalnosti, ki nas prijetno iznenadijo in razburijo, četudi vemo, da niso toliko znamenje posebne pažnje in osebnega spoštovanja kakor sestavni del njihovega starinskega in neizčrpne ceremonijala.

Zahotani mameluki so bili od zadaj podobni žen- skam. Izpod konjskih kopit je prišel snežni prah in se na zimskem soncu vedno bolj spreminjal v bel in rdeč oblak. Čim dlje se je četa jezdecov odmikala, tem drobnejše je

bila videti, oblak prhega snega je pa čedalje bolj rastel. V tem oblaku je tudi izginila.

Daville se je vračal po zmrznjeni poti, ki se je komaj razlikovala od ostale snežne beline. Strehe pičlih kmečkih hiš, plotovi in gozdiči ob strani so bili pod snegom in samo s tenko, mrko črto naznačeni na tej belini. Rumene in rdeče sence so se spreminjale v modre in sive. Tudi nebo je temnelo. Sončni popoldan je hitro zahajal v zimski mrak.

Konja sta stopala ostro in drobno. Za kopiti so jima poskakovali šopi zamrzlih dlak z ledenimi svečkami.

Daville je jahal z občutkom, da se vrača s pogreba.

Mislil je na vezirja, od katerega se je bil pravkar poslovil, toda mislil je kot na nekaj, kar je že davno izgubljeno in se nikoli več ne vrne. Spominjal se je posameznosti iz mnogih razgovorov z njim. Zdelo se mu je, da vidi njegov smehljaj, svetlo krinko, ki mu ves dan trepetal med usti in očmi in ga nemara ugasne samo v spanju.

Spominjal se je, da je vezir vse do zadnjega hipa zagotavljal, kako ljubi Francijo in ceni Francoze. Sedaj je pa v luči tega slovesa presojal njegovo iskrenost. Zdelo se mu je, da jasno vidi vezirjeve nagibe, čiste, brez navadnega profesionalnega laskanja. Mislil je, da razume, kako in zakaj sploh tuji ljubijo Francijo, francoske običaje in francoske nazore. Ljubijo jo po zakonu protislovja. Ljubijo v njej vse tisto, česar v svoji deželi ne morejo najti, kar pa si njihov duh neugnano želi; ljubijo jo v pravici kot podobe vsestranske lepote in skladnega, razumnega življenja, ki je ne morejo spremeniti in skaziti bežni oblaki in se po vsaki poplavi in vsakem neurju pokaže svetu ponovno kot neuničljiva moč in neminljiva radost; ljubijo jo tudi tedaj, če jo poznajo samo površno, malo ali celo nič. In ljubili jo bodo mnogi in vedno, čisto iz povsem nasprotnih si vzrokov in pobud, zakaj ljudje nikoli ne bodo

nehali iskati in si želeli še kaj več in boljšega, kot je tisto, kar jim daje usoda. No, saj tudi sam misli sedaj le na Fran- cijo, ne kot na svojo rodno zemljo, ki jo dobro in že od nekdaj pozna, kjer je videl zlo in dobro, temveč na Fran- cijo kot čudovito in daljino deželo skladja in popolnosti, o kateri sredi surovosti in divjine vedno fantaziraš. Dokler bo Evropa, bo tudi Francija in nikoli ne more izginiti, razen da v nekem posebnem pomenu (v pomenu svetlega skladja in popolnosti) vsa Evropa postane Francija. To pa ni mogoče. Ljudje so vse preveč različni, tuji in odmak- njeni med seboj.

Tu se je Daville na lepem spomnil nekega letošnjega doživljenja z vezirjem. Živahni in radovedni vezir je vedno spraševal, kakšno je francosko življenje, in nekega dne mu je tudi dejal, da je mnogo čul o francoskem gledališču in da bi rad slišal vsaj nekaj tistega, kar se v Franciji pri- kazuje, če že pravega gledališča ne more videti.

Navdušen nad to željo, je Daville že naslednji dan prišel z drugim zvezkom Racinovih del pod pazduho. Odločil se je, da bo prebral vezirju nekaj prizorov iz »Bajazeta«. Ko so postregli s kavo in čibuki, so se vsi služabniki umaknili, ostal je samo Davna, ker je moral prevajati. Kar najbolje je mogel, je konzul razložil vezirju, kaj je gledališče, kakšno je in v čem je naloga in misel igre. Zatem je začel brati prizor, v katerem se govori, kako Bajazet izroča Roksanu v varstvo Amurata. Vezir se je namršil, vendar je dalje poslušal pusti Davnov prevod in patetično konzulovo branje. Ko je pa prišel na vrsto razgovor med sultanijo in velikim vezirjem, je Mehmed paša pretrgal branje, se slad- ko zasmejal in zamahnil z roko:

»Saj ta ne ve, kaj govori.« je rekel prav tako strogo kakor porogljivo, »odkar je svet, ni bilo in ne more biti, da bi veliki vezir vdiral v harem in se pogovarjal s sulta- nicami.«

Zavidljiv napredek koroških simodolcev

Med posebnimi razstavami letošnjega jubilejnega 600 šentvidskega sejma na travniku je bila za podeželsko prebivalstvo zlasti zanimiva razstava 76 izbranih krav, telic in bikov simodolske pasme, ki jo je za desetletnico svojega obstoja priredila Rejska zveza za simodolsko govedo na Koroškem. Žal je ta dokaj zanimiva razstava trajala le dva dni, vsled česar ni bila dostopna velikemu krogu kmetovalcev, ki se zanimajo za to pasmo.

V prvem desetletju rejskega dela s simodolskim govedom na Koroškem je število rodovniških krav naraslo od 184 na 1869, število včlanjenih kmetij pa od 93 na 617. Danes je na številu rodovniških krav v deželi simodolska pasma udeležena z 29 %.

Dokaj jasno pa je za tistega, ki je gledal razstavo v Št. Vidu, da bo na številu rodovniških krav simodolska pasma udeležena čez 10 let z več kot 50 %. Naraščajoči pomen te pasme namreč ni razviden le iz porasta števila rodovniških krav, temveč tudi iz tega, da je bilo lani od plemenskih krav, ki so bile lani prodane na Koroškem ena tretjina simodolk in da je bilo simodolsko govedo v koroškem eksportu plemenske živine udeleženo z 67 %.

Razstava je obsegala 17 bikov, 45 krav in 5 telic, sodelovalo pa je 7 rejcev iz velikovškega, 9 iz celovškega, 17 iz šentvidskega in 5 iz volšperškega okraja, skupno torej 38 rejcev. Med kravami je zlasti dopadel porast povprečne molznosti v štiriletnem povprečju. Le-ta je na prvi razstavi leta 1952 znašal pri 33 kravah 2.986 kg mleka z 4,02 % ali 120 kg masti, letos pa je znašal pri 49 kravah že 4.225 kg mleka z 4,18 % ali 177 kg masti.

Se bolj kot krave so zadivili biki tako po zunanosti kot po molznosti svojih prednic. Tako so matere 17 razstavljenih bikov v štiriletnem povprečju izkazale molznost 4.905 kg mleka z 4,10 % ali 201 kg masti. Med biki je bil najboljši Monarch AF 350, ki ga je redil Balthasar Kuterer v Baardorfu pri Št. Vidu ob Glini in katerega prednice so naraščajoče dajale od 3.500 do 6.136 kg mleka z 4,13 do 4,33 % masti. Dopadla pa sta tudi bika Hubert, ki ga redi Andrej Rutar p. d. Doniž v Orlički vasi in bik Bruno, ki ga redi Ignac Kočnik v Kotu pri Bistrici nad Pliberkom. Prednice obeh bikov so dale od 3.000 do 5.000 kg mleka.

Med kravami smo zasledili 7 takih, katerih povprečna proizvodnja masti v mleku znaša več kot 200 kg, zakar ni potreben le visok odstotek masti v mleku, temveč mora tudi letna molznost znašati okoli 5.000 kg mleka.

ODDAJA ZA NAŠO VAS

Jutri, v soboto zvečer ob 18.25 uri prislunimo oddaji „Za našo vas“ radia Celovec. Na sporedu je mešani agrarnopolitični pregled, nadaljna pojasnila k zakonu o gozdarstvu in aktualno vprašanje „Hlevski gnoj ali zeleno gnojenje!“

Smejal se je še dolgo, iskreno in glasno; ni prikrival, da je razočaran in da ne razume smisla ne vrednosti take duševne zabave. In povedal je to odkrito, skoraj grobo, z brezobzirnostjo človeka drugačne civilizacije.

Zaman si je Daville, neprijetno zadet, prizadeval, da bi mu razložil pomen tragedije in smisel poezije. Vezir je neizprosno odmahoval z roko.

„Imamo, veste, tudi mi razne dervise in bogomoljce, ki recitirajo zvoneče stihе; mi jim dajemo vbogajme, ampak nikoli nam ne pade v glavo, da bi jih izenačili s koristnimi in uglednimi ljudmi. Ne, ne, ne razumem.“

Daville je nosil doslej v sebi spomin na to doživetje kot nekaj žaljivega in neprijetnega, kot enega od svojih skritih neuspehov. Zdaj je pa gledal na vse to prizanesljiveje in mirno, kakor gleda človek na smešne razmere, zaradi katerih se je pretirano in nepotrebno jezil v otroških letih. In samo čudil se je, kako da se v teh trenutkih od toliko velikih stvari in važnih poslov, ki jih je doživel z Mehmed pašo, spominja te malenkosti.

Sedaj, ko se je po slovesu od vezirja vračal po zasneženi poti v zamedeno mesto, se mu je sploh vse zdelo razumljivo, opravičljivo in na svojem mestu. Nesporazumi so naravni in neuspehi neizogibni. Pa tudi neprijetni odhod Mehmed paše ga je zdaj drugače bolel. Izguba je bila še v vsej svoji bridkosti pred njim. Oglašal se je tudi strah pred novimi nesrečami in neuspehi. Toda vse to je bilo danes pridušeno in oddaljeno kot neizogiben del življenja, v katerem po nerazumljivih računih človek obenem izgublja in dobiva.

S temi mislimi, ki so se njemu samemu zdele nove in nenavadne, toda vsaj za hip italožilne, se je vrnil hitro, še pred mrakom v Travnik.

Ne da bi se spuščali še v manjše podrobnosti, ki smo jih opazili na razstavi in ob tej priložnosti izdanem katalogu, na splošno lahko rečemo, da je bila tretja razstava simodolske živine v Št. Vidu odraz vidnega napredka simodolske pasme na Koroškem in to ne le v kvantiteti, temveč tudi v kvaliteti. Želeli je le, da bi se pokazani uspehi kmalu razmaknili v širino in ne ostali le omejeni na gornje število, ki predstavlja le 5 % rejcev te pasme v deželi.

Časovno aktualno kmečko tržno vprašanje:

Kdaj pitamo prašiče res poceni?

V zadnji številki smo na tem mestu razvili osnovne kalkulacije za uspešno naglo pitanje mesnih prašičev. Danes pa bomo načeli vprašanja kontrole prirastka mesnatih prašičev. Poleg tega, kako se pitanje na splošno izplača, nas namreč v teku pitanja še močno zanimajo, koliko prasci na dan požrejo, koliko znaša njihov dnevni prirastek in koliko bi moral praviloma znašati z ozirom na potrošnjo krme.

Sicer je res, da se prašiči z isto krmo zelo različno redijo in priraščajo, vendar je prav tako res, da imajo odstavljeni istega gnezda zelo slične lastnosti tudi kar se tiče ješčnosti in priraščanja. Če so bili odstavljeni odrejeni doma ali pa v sosesčini, so te lastnosti že od vsega začetka znane. V takih primerih ni treba večdnega ali celo večtedenskega tavanja po neznankah krme in krmljenja, s katerimi moramo vedno računati, če odstavljence kupimo iz različnih gnezd in na raznih sejnih.

Vsekakor lahko rečemo, da ješčnost odstavljenec v glavnem odvisi od načina krmljenja na eni in od okusnosti krme na drugi strani. Če so mladi pujski pred pričetkom pitanja dobili voluminozno krmo (paša, zelena trava, seneni drobir, suha lucerna itd.), potem so se njihova prebavila razširila in bodo pri pitanju že od vsega začetka vzeli več krme k sebi, kot živali, katerih prebavila na velike obroke krme niso pripravljena. Od tega faktorja je ješčnost pujskov ravno tako odvisna kot pa od okusnosti krme. Zato hla koruza ali ječmen ter žaltave tropine ter prismojena ribja moka so pri krmi poglavitni vzroki slabe ješčnosti pitancev.

Večja so prebavila pujskov in okusnejša je krma, več bodo pujski požrli in tem bolj bodo priraščali. 20 kg težki pujs mora na dan požreti 1 kilogram krme, ki pa mora biti taka, kakor smo jo opisali v zadnji številki. Ko se teža pistanca približa 30 kg, se tudi nje-

Sicer poročajo, da je na evropskih tržiščih val jesenske ponudbe klavne živine pričel precej pojemati in da so se cene, ki so med tem nazadovale, spet stabilizirale. Do takega razvoja v Avstriji še ni prišlo. Le na Dunaju govorijo v zadnjem času o zmanjšani ponudbi in izboljšanju povprečnih cen. Položaj na Koroškem in v Štajerski in Solnograški o položaju na trgu s klavno živino pa so — odkar je za Nemčijo še Italija zaprla njen uvoz iz Avstrije — vse prej kot pomirjujoče in zadovoljivo. Pričakovati je, da bo septembrskemu padcu cen klavne živine sledil v oktobru nadaljnji padec.

Vse ugodnejši je položaj na trgu s mesnatimi prašiči. Tu domača ponudba nikakor ne zadošča povpraševanju. Dunajske cene se že delj časa držijo pri 12,30 do 15 šil., koroške pa pri 13,50 do 14 šil. Kakor vsa znamenja kažejo, ni pričakovati sprememb na trgu s klavnimi prašiči.

To pa pomeni, da mora njegov dnevni prirastek znašati 40 do 50 dkg, Mladi pujs, ki v prvih 3 tednih pitanja ne pridobi na teži vsaj 8 kg, je slab. Če pa je celo gnezdo tako, potem njegove matere v bodoče ne kaže več pripuščati, ker je pitanje s tako slabim prirastkom nerentabilno.

Na splošno pa priraščanje pitancev lahko ocenjujemo po ključu, ki pravi, da mora pistanec s

ležo kg	dnevno	
	požreli kg	pridobili na teži dkg
20 — 30	1,2	40
30 — 40	1,6	50
40 — 50	1,9	60
50 — 60	2,2	70
60 — 70	2,5	70
70 — 80	2,8	70
80 — 90	3,0	70

Kdor pri svoji kontroli uspešnosti pitanja doseže tako ješčnost in tak prirastek na teži, je lahko zadovoljen. Kjer pa dnevni prirastek pitanja v drugi polovici prične presegati 70 dkg, tam pistanec ne dela več na meso, temveč na mast. Tega pa nočemo in ne smemo dopustiti, ker mast mesariji slabo plačujejo, vsled česar se pitanje na mast ne izplača.

(konec sledi)

Tečaj za traktoriste

Kmetijsko tehnično izobraževališče v Celovcu bo izven svojega sedeža priredilo letos več tečajev za traktoriste. Med drugimi bo takšen tečaj za traktoriste tudi v Beljaku in sicer od 12. do 23. novembra.

Prijave k udeležbi na tečaju prejema okrajna kmečka zbornica Beljak. Tečaj stane 300 šil. na osebo.

Slovenska kmečka zveza obvešča:

Najnižje število svinj v zadnjih letih

Agrarna informacijska centrala (AIZ) je pretekli teden objavila rezultate septemberskega štetja prašičev. V komentarju k temu štetju med drugim pravi, da je ta vrsta kmetijske proizvodnje, torej pitanje prašičev, že leto dni v vedno večjem zastojanju. Štetje od 3. septembra namreč kaže, da je število prašičev letos jeseni za okroglo 207.000 ali 6,8 % nižji kot je bilo lani jeseni. Podobno tendenco padanja števila so pokazala tudi štetja od 3. marca 1962 in 3. decembra 1961.

Najbolj očiten je tudi to pot padec števila brejih svinj. Medtem ko je v primerjavi štetja 3. marca 1962 z onim 1961 bilo to število letos za 6,7 % nižje, ono od 3. junija pa letos za 3,2 %, primerjava štetja od 3. septembra ne kaže le nadaljnji padec za 3 %, temveč s 136.500 brejimi svinjami tudi najmanjše število brejih svinj v zadnjih treh letih. Nasproti v zadnjih treh letih najvišjemu številu marca 1961 je sedanje število za 16 % nižji.

Ker pa tudi prašičev do pol leta starosti primanjkuje — naštetih je bilo za 128.000 manj kot pred letom dni — je kar precej gotovo, da se sedanji položaj na trgu s klavnimi prašiči ne bo spremenil — kar smo napovedali tudi že po štetju 3. junija 1962 — tja do jeseni prihodnjega leta.

Največji primanjkljaj nasproti lanskemu septembrskemu štetju izkazujejo Nižja Avstrijska (—9,4 %) Gradliščanska (—14,5 %) in Salzburška (—8,5 %). Po teh pokrajinah so našli kar 140.000 manj prašičev kot pred letom dni.

V takih okoliščinah so pogoji za pripuščanje plemenskih svinj in za dokup pujskov v svrhu pitanja dokaj ugodni. To toliko bolj, ker so tako cene plemenskih svinj kakor tudi pujskov zelo nizke in zaradi tega ugodne.

Odhod Husrefa Mehmed paše je bil znamenje za vstajo travniških Turkov. Nihče ni več dvomil, da je vezir zvito in polihem ušel jezi čaršije. Vedeli so tudi, da ga je pospremil francoski konzul. To je razkačenost še povečalo.

Tedaj se je pokazalo, kaj pomeni in kakšna je lahko vstaja turške čaršije v bosenskih kasabah.

Nekoliko let čaršija dela in molči, se dolgočasi in živatari, trguje in računa, primerja eno leto z drugim, pri vsem tem pa spremlja vse, kar se zgodi, pozveduje, „kupi“ novice in glasove jih prenaša šepetaje od trgovine do trgovine, izmikajoč se slehernemu sklepu in izrazu lastnega mišljenja. Tako se počasi in neopazno ustavlja in oblikuje edinstveni duh čaršije. To je najprej le splošno in nedoločno razpoloženje, ki se kaže samo v kratkih gibih in psovkih, o katerih je znano, na koga lete. Potem se polagoma spreminja v mnenje, ki ga ne prikrivajo več. Nazadnje pa postane čvrsto in določeno prepričanje, o katerem ni treba več govoriti in se pokaže samo še v dejanjih.

Povezana in prežeta s tem prepričevanjem, čaršija šepeta, se pripravlja in čaka, kakor čakajo čebele na rojenje. Nemogoče je spregledati logiko teh slepih, divjih in vse-skozi jalovih čaršijskih vstaj, vendar imajo svojo nevidno tehniko, zasnovano na izročilu in nagonu. Vidi se samo, kako izbruhnajo, divjajo in pojenjavajo.

Kar na lepem se nekega dne, ki se je zazoril in začel kakor toliko prejšnjih, pretrga dolgoletna sanjava tihota kasabe, začne zvenketati čepenki*, odjekne zamolklo loputanje vrat in ropot zapahov na skladiščih. Trgovci nenedoma poskačejo s svojih prostorov, na katerih so leta in

leta nepremično sedeli mirni, dostojni, čisti, s podvitimi nogami, ponosno ustrezljivi, v svojih suknjenih hlačah, obrobjenih telovnikih in svetlih progastih plaščih. Ta njihov obredni premik in ogledljivo loputanje vrat in čepenkov je dovolj, da se po vsem mestu in okolišu bliskovito raznese glas:

„Čaršija se je zaprla!“

To so usodne in težke besede; njihov pomen je vsakemu jasen.

Tedaj ženske in otroci odidejo v kleti. Ugledni trgovci se umaknejo v svoje hiše, pripravljeni, da jih branijo in umro na pragu. Iz kavarn in oddaljenih mestnih četrti pritisne mali turški svet, ki ne more ničesar izgubiti in ki lahko kaj dobi samo pri vstajah in spremembah. (Zakaj tudi tukaj, kakor pri vseh gibanjih in prevratih na svetu, so eni, ki stvar sprožijo in vodijo, drugi pa jo urednijo in izvedejo.) Pred to množico se pojavi od nekdaj vodnik ali dva. To so navadno glasni, nasilni, nezadovoljni, potuhnjeni in čudaški ljudje, ki jih dotlej nihče ni poznal ne opazal in ki bodo, kakor hitro se vstaja poleže, spet izginili v svojo brezimno siročino v strmih predmestju, od koder so prišli, ali pa bodo plesnili v kaki ječi.

In to traja en dan, dva, tri ali pet, kakor že nanese, dokler ni kaj razbito, zažgano, dokler ne poteče kri ali pa dokler se vstaja kratko in malo ne izdivja in ne uplahne sama od sebe.

Potem se druga za drugo odpro trgovine, množica se umakne, čaršijci pa kot omotični, osramočeni in resni in blede nadaljujejo svoj posel in svoje staro življenje.

Takšen je, tipično vzeto, nastanek, razvoj in konec vstaj po bosenskih mestih.

(se nadaljuje)

* Vrata trgovin s steklenimi okni.

POLICIJA

Marjan Kozina:

Policije v splošnem nima nihče posebno rad. Veliko ljudi sem že vprašal, kaj mislijo o policiji in vsi imajo o njej slabo mnenje. Slišal sem pa, da imajo policijo radi milijonarji, filmske zvezde in nogometaši. V tako visoke kroge ne zahajam in zato se nisem mogel prepričati, ali je ta trditev točna. Verjetno je, zakaj policija straži milijonarjem vreče denarja, dela efektne kordone za filmske zvezde in brani fujsudaca ter zmagovito moštvo pred kamenjem, praznimi koktami in drugimi izrazi zaničevanja, ki ga povsem upravičeno gojijo užaljeni pristaši premaganih.

Za navadne državljane, in teh je ogromna večina ljudstva, pa policija ni simpatična. Prezgodaj meče zvečer narod iz gostišč, nabija globe mirnim državljanom, ki jim ne gre v glavo, da morajo lež čisto po zebri in ne po bližnjici, delajo sitnosti kolesarjem, ki so slučajno doma pozabili dinamo; sploh, policija državljanom greni življenje. Ne samo pri nas, drugod ni za las bolje.

Precej sem hodil po svetu, povsod sem spraveval pripadnike raznih republik, kraljevin in diktatur, kaj mislijo o policiji, in vsi so jo odklanjali. Eni bolj, drugi manj, nisem pa naletel na nikogar, ki bi ji privoščil dobro besedo. Slučajno sem pa imel opravka s policijo, ki jo moram pohvaliti in toplo priporočiti, zakaj, to zasluži v polni meri. Ta policija je doma v Bergenu.

Bergen je na Norveškem; mesto ze približno tako veliko kot naša ponosna prestolnica in bi ji bilo nemara celo malo podobno, če bi ležala Ljubljana sklonca globoko zarezanega fjorda in bi se o ljubljanskem pristanišču gnetle prekoceanske in ribiške in še drugačnejše ladje, pa če bi spremenili še nekaj malenkosti. Ima pa Bergen Grad, kakor ga imamo mi, ima tudi Rožnik, samo da mu tam pravijo Fjolden, ima približno tak tramvaj, kot smo ga mi nedavno zatrlji, sploh, tam sem se počutil skoraj kot doma.

V Bergen sem se vozil v vagonu sam. Vprašal sem prijaznega sprevodnika, ali se ljudje na Norveškem ne vozijo z železnico? Pojasnil mi je, da se, in še veliko; samo danes je izjema, ker je »dag«, to je narodni praznik in so zato vsi Norvežani v enem od treh mest, da dostojno proslavijo slavnostni dan. Zato so danes vlaki prazni in vozijo pravzaprav samo zaradi voznega reda. Jutri bo pa spet gneča!

Vprašal sem zgovornega moža, ali bi mi lahko priporočili kak hotel, pa ne predrag — zakaj norveške krone niso kar tako. Rekel je, da nič lažjega. Ob pol enajstih pridemo v Bergen, postajenačelnik je njegov svak — pozabil sem ga vprašati, kdo se je poročil s čigavo sestro, pa zdi se mi, da to za našo zgodbo ni važno — svak bo telefoniral levo, desno, in kot bi mignil, dobim primerno sobo.

Tako se je zgodilo, toda na žalost ne čisto vse. Svak je telefoniral vsem hotelom v telefonski knjigi in od povsod je dobil isti odgovor: vse je prenatrpano, celo v kopalnicah... kaj se hoče, v Bergenu je danes približno pol milijona častilcev »daga«. Očitno mu je bilo nerodno, ker ni mogel ustreči tujcu iz daljnih krajev. Napisal mi je na listek še nekaj manjših hotelov brez telefona, bergenskega »Putnika« in »Tujskoprometno zvezzo«. Naj poskusim še to, ni vrag, da ne najdem sobe. Ugasnil je luč, zaklenil postajo in me še pospremil do prvega hotela. (Tudi to je bergenska posebnost: tam zvečer postajenačelnik po prihodu zadnjega vlaka postajo zaklene in jo odpre šele zjutraj za prvi vlak. Težko bi živeli na daljnem severu nekateri Ljubljančani, ki jim je kolodvorska restavracija priljubljeno bivališče v poznih urah!)

Poldrugo uro sem blodil po tujem mestu; Putnik je šel že spat, »Zveza« tudi; nadlegoval sem pozne, že precej utrujene častilce »daga« z vprašanji, kje je hotel »Viktoria«, kje Sverdrup gade; oblezel sem vse, kar je bilo količkaj hotelu podobnega. Nič, nič, nič! Povsod sem slišal le tožno ugotovitev, da še v kopalnicah...

O polnoči sem se znašel na smrt utrujen in do kosti premražen, sploh obupan na obali. Zakaj koncem maja, ko je pri nas pomlad v najbohotnejšem razmahu, je v Bergenu, ki je že precej blizu Severnega pola, je ponoči grdo mraz. Jaz, naivni Evropejec, sem pa imel samo lahek spomladanski plašč.

Mislil sem si: zakaj je pa bog ustvaril policaje? Ti morajo vendar vse vedeti, saj jih zato plačujemo. Ni vrag, da ne bi vedel, kje bom prespal noč?

Vljudno sem ustavil policaja — kljub »dagu« je bil popolnoma trezen — in mu potožil svoje gorje. Mož me je prijazno tolažil in mi svetoval, naj ne mečem puške v koruzo; on da bo, kot bi trenil, rešil problem mojega preno-

čišča. — Samo požvižgal je in že je od nekdaj pribrel eleganten Mercedes. Ljubeznivi policaj se je s šoferjem, ki je bil sicer v civilu, je bil pa kljub kamuflaži brez dvoma policaj, nekaj pogovarjal v čudnem, meni nerazumljivem jeziku. Šofer je bliskovito dojel problematiko mojega slučaja in me povabil v avto. Med potjo mi je razodel, da greva naravnost na policijsko prefekturo, tam bodo rešili moj problem, saj so že težje!

Prefekt je bil dobrodušen starejši gospod. Če bi ne bil v uniformi z ličnimi zlatimi našivki in mnogimi zvezdicami, bi človek mislil, da je upokojen profesor ali upravnik ribiške zadrage. V živih barvah sem mu opisal svojo tragedijo in mož je bil globoko ganjen. Hotel je telefonirati hotelom, pa sem mu povedal, kako je z vsemi bergenskimi hoteli, da še v kopalnicah... Prefektu je šinila v glavo rešilna misel: razložil mi je, da imajo tu, na prefekturi, nekaj prav prijaznih sobic za slučaj, če se kakšen boljši človek, recimo direktor banke ali narodni poslanec ali upravnik kakšnega muzeja malce nerodno zakasni in pozabi, kje je doma. V takem pri-

Henry Bordeaux:

Snubitev

Sprehajala sta se po samotni stezi ob reki.

»Tako molčeči ste danes,« je pripomnilo dekle. »Ste sinoči v veseli družbi preveč popili? Boli vas glava, kajne?«

»Ne, nobenega glavobola nimam,« je rekel mladi možki, »a če hočem biti iskren, sem nekoliko vznemirjen, ker... ker...« Ni končal stavka, ampak se je delal, kot da polni svojo pipo. Nato sta šla dalje, kakor da se nič ni zgodilo. Končno se je ob široki kamniti ograji osrčil in rekel: »Glejte, Sabina, razmišljal sem o naju. Poznava se štiri mesece, natančno sto enajst dni... in... no, zdi se mi, da me kar marate. Bi hoteli... bi hoteli biti moja žena?«

Gledala ga je s preiskujočim pogledom. Pravzaprav bi morala zdaj zardevati in pričeti jekljati, ampak dragi Peter, upam, da ne boste jezni, če bom odkrito odgovorila: ne. Vljudno je odstranil roko z njenega ramena. »Smem vprašati, zakaj?«

»Ker se mi zdi, da niste pravi zame.«

»No, to je vsaj jasen odgovor.« Izpraznil je pipo in rekel kakor mimogrede: »Mislil, da morava zdaj domov.«

Molče sta se napotila v to smer.

»Menda vas nisem ranila?« je vprašala Sabina in prekinila mučen molk, ki je nastal med njima.

»Ne, ne,« se je branil. »Razumite me, prosim pravilno: vi ste ljubko dekle, izvirate iz enakega okolja kot jaz in tako dalje, tako da — če se smem tako izraziti — praktično ni bilo zadržkov. Človek prej ali slej pomisli na poroko... no ja, jaz sem si izbral vas. Kljub temu dovolite, da ostaneva dobra prijatelja, in pozabite na mojo snubitev. Saj imam še dovolj časa, da rešim vprašanje svoje življenjske družice. Če stvar dobro premislim, je mogoče celo ravnati tako prav, da ostanem prost.«

»To ste rekli, no... tako malomarno, kot bi... kot da bi vaša ženitna ponudba sploh ne bila resna.«

»Mislil sem resno, Sabina, to se razume! Le jaz tepec sem si domišljjal, da imate vi mene majčkeno radi. No, od srca sem vam hvaležen za odkrit in nedvoumen odgovor. Sicer pa, če se bom sklenil poročiti — to bom gotovo storil — bom našel žensko, pri kateri bom imel boljše možnosti kot pri vas. Ne da bi si kaj domišljjal. To je... ah kaj, ne govoriva več o tem.«

»Mislite na neko določeno žensko?«

»Ja, če sem iskren, tako je.«

Na neko prav mlado, zelo ljubko. Mnogi znanci pravijo, da je očarljiva. Ima komaj 18 let, a v petih letih jih bo imela 23 in jaz bom tedaj že na dobro plačanem mestu ter ji bom poleg svoje ljubezni lahko ponudil tudi varno brezskrbno življenje...«

»Ampak, Peter!« je vzkliknila Sabina osu-

meru »Mercedes« nekje najde pozabljivega gospoda, ga pripelje sem, položijo ga v udobno posteljo v prijazni sobici. Zjutraj mu servirajo močno črno kavo, gospod se spomni, kje je doma in zdrav in čil pohiti v naročje družine. Ali bi se jaz morda zadovoljil s tako prijazno sobico, drugega izhoda da res ne ve, se je opravičeval. Pomislil sem: na policiji še nisem nikdar prenočil. Za avstrijsko policijo sem bil še premlad, pa tudi kasneje me ni prenočevala niti stara jugoslovanska, niti italijanska niti nemška policija. Pravzaprav je to sramotno; vsak boljši človek je bil vsaj enkrat v zaporu. Zdaj imam priložnost na neboleč način se znebiti grdega madeža. Z veseljem sem sprejel ponudbo.

Prefekt je pritisnil na gumb, strumno je vstopil mlad policaj.

»Saržent,« je naročil gospod šef, »stopite, prosim, pogledat, če je prosta številka 2 ali kaj podobnega in pridite takoj poročat.«

Saržent je salutiral, kakor zahtevajo norveški predpisi in šel na raziskovanje. Medtem me je vljudni prefekt vprašal, od kod

plo. »Vaše ravnanje je naravnost žaljivo! In vi ste trdili, da me imate radi!«

Peter se je zamislil. »Ljubezen,« je rekel, »kaj naj to pove? Zelo sem vas cenil, to je vse. A mogoče res ne sodiva skupaj. Vi ste zelo samostojna ženska... morda nekoliko prehladna...«

»Zakaj mi govorite to?«

»Ker vas smatram za svojo dobro prijateljico in upam, da boste to tudi ostali. Vseeno bi me, če bi vam lahko predstavil deklico, ki sem si jo izbral, in zelo me zanima, če vam bo ugajala!«

»Ta neumna goska me prav nič ne zanima!« je zavpila Sabina vsa iz sebe. Razen tega sem izgubila svojo ročno uro, najbrž tam, kjer sva se obrnila.«

Iskala sta uro. »Tu nekje mora biti,« je rekla.

»Ne, nekoliko bolj spredaj!« je menil on. »Seveda, tu je mesto, kjer ste me ustavili. Peter, kaj bi naredili tedaj, če bi vam na vprašanje odgovorila z: da?«

»Ne vem. Zakaj vprašate to?«

»Zanima me samo iz psiholoških razlogov... poiščite no še enkrat!«

»Rad. Torej... bi hoteli biti moja žena, Sabina?«

»To je moja srčna želja!«

Pritegnil jo je k sebi in jo nežno poljubil.

»Ura!« je rekel čez nekaj časa. »Morava jo poskusi prej, preden se bo povsem stemnilo.«

»Ne bo treba,« je zašepetala. »Imam jo v torbici...«

Anekdote

● Med svojim bivanjem v Londonu je skladatelj Händel stopil v restavracijo in naročil natakariju: »Tri kosila!«

Ko dolgo ni bilo nič, je mojster zaklical: »Za vruga, kaj pa počnete z jedačo?«

Nakar se je natakari začudil: »Oprostite, hotel sem počakati, da se zbere vaša družba.«

Händel pa: »Kar mirno prinesite, družba sem jaz.«

● Kar zadeva tek, bi se skladatelj Franz Abt lahko mirno kosal s Händlom. Nekoč se je Abtu hudo mudilo čez cesto in prijatelj ga je vprašal: »Kam pa s tako naglico?«

»V hotel Schrader, na pečeno kokoš.«

»Upam, da družba ni številna,« se je pošalil prijatelj, ki je vedel, kakšne količine pospravi Abt.

»Brez skerbi,« je menil Abt, »samo dva sva — kokoš in jaz.«

● Goethejev prijatelj in učitelj Felixa Mendelsona, Zelter se je povzpelo do visokega položaja v nemškem glasbenem svetu. Ko je te-

sem doma. Takoj se je domislil, da je naše glavno mesto Praga in da je že bil tam in da imajo izvrstno pivo. S težavo sem mu dopovedal, da je Ljubljana drugje in ko sem mu razložil, da je že precej blizu turške meje, mu je stvar postala že precej jasna.

Mladi policaj je prišel povedat, da so na žalost vse ekstra sobice zasedene. Kaj se hoče, »dag« je! Prefektu je bilo nerodno, da je njegova mogočnost tako klavirno odpovedala, in to prav pri tujcu, ki je doma na turški meji. Mučno mu je bilo, ko mi je predlagal:

»Gospod, prav nerodno mi je, da vam ne morem ustreči. Vi ne veste, kaj je »dag«. (Dodevalo se mi je, da razumem tudi že »Dag«.) Edino eno rešitev še vidim: kaj, če bi se danes zadovoljili z navadno celico, s tako, za navadne ljudi, ko so pa vse boljše sobe zasedene? Seveda vam bomo dali lepo slamnjajočo, jasno, da tudi vrat ne bomo zaklenili, sploh, počutili se boste kot, recimo, v skromnem hotelu. Takih celic imamo pa še precej prostih, pri nas je le malo zločincev,« je še potožil.

Vendar se je enkrat našla priložnost, da prespim v zaporu in lahko se bom pri prijateljih pobohal, da sem bil tudi jaz že zaprt, čeprav samo na Norveškem. Pa mi vest le ni dala: če že prenočim v zaporih, moram to na neki način zaslužiti. Ne bi bilo lepo, da bi tako poceni zaslužil aureolo mučeništva. Toplo sem se zahvalil blagemu prefektu:

»Ne bom vas nadlegoval, saj ste bili res ljubeznivi. Toda zdaj je že ena ura proč, ob treh je pri vas že dan, sprehodil se bom po pomolu in kar hitro bo minil čas.«

Prefekt se mi je še enkrat opravičil, mi prijazno stisnil desnico, me pospremil do vrat in mi rekel, naj se prihodnjič kar spet oglasim, po možnosti malo poprej, morda kar po telefonu, da me zdaj že pozna in da bom prihodnjič bolje postrežen.

S tem so moji doživljaji s policijo izčrpani. Moram reči, da sem dobil o njej dobro mnenje, vsaj o norveški. Vendar moram zaradi popolnosti o tej noči poročati do konca, čeprav policija ne nastopa več.

Odšel sem v ledeno noč, na pomol. Brr, kako je bilo mraz! Od daleč sem zagledal dva ameriška mornarja v spremstvu mične Bergenežanke. Utrnila se mi je genialna misel:

»Kjer so mornarji, je tudi ladja. Brez dvoma imajo na ladji kakšno zaslonno ležišče!«

Ogovoril sem Američana, ki sta bila precej dobre volje, čeprav jima pravzaprav ne bi bilo treba, saj »dag« ni bil njihov. Pa to ju očitno ni motilo. Razložil sem — to noč najmanj dvajsetič — svoj obupni položaj in ju vprašal, kje imata ladjo in če imata na ladji zame ležišče, samo za to noč. Bila sta prijetna fanta in sta mi razložila situacijo: da sicer imata ladjo in da ladja ima ležišča, da pa ladje ni v Bergenu, ker je šla nekam nekaj nalogat in pride šele čez tri dni, potem bi lahko spal kar pri njih, okej. Seveda nisem mogel počakati tri dni na ladjo. No, potem pa drugače, je rekel eden od njiju, Billy, njegov prijatelj, gre prenočevati v Ingrid (menda ji je bilo tako ime), on, Bob, gre pa v hotel in naj grem kar z njim. Opozoril sem, da v hotelih še v kopalnicah... Jaki, je rekel Bob po ameriško, on stanuje v hotelu, ki je čisto nov, pravzaprav niti do konca dozidan ni, tam se bo brez dvoma našla soba.

Bob je imel prav: v novem hotelu sva našla še eno sobo, prav zadnjo; zastrl sem okno, da me ne bi prebudilo sonce, ki pogleda izza tamšnjih Gorjancev že ob treh zjutraj. Bob me je še vprašal, kdaj me naj zjutraj zbudi. Rekel sem mu, naj me vzdrami o pol desetih, še bolje pa ob desetih. Bob je rekel okej in me s težavo spravil pokonci ob pol enajstih.

Lepo je bilo v Bergenu in čez policijo ne rečem več žal besedice!

daj začel izhajati leksikon, se je Zelter takoj naročil nanj v samozavestnem upanju, da bo v njem našel tudi svoje ime. Ko je zadnji zvezek končno izšel in ga je Zelter odprl, je tam, kjer bi moral biti njegov življenjepis, prebral:

»Zelter: srednjeveški izraz za konja, kljusá.«

● Dirigent Hans von Bülow je slovel zaradi svojega pikrega jezika. Samo nedolžen primer:

Neki glasbenik je Bülowu igral svoje skladbe. Med igranjem je Bülow nenadoma na stežaj odprl okno in glasbenik se je presenečen ustavil.

Tedaj je rekel Bülow: »Prosim vas, kar mirno nadaljujte, to je samo zaradi soseda. Falot me s svojim truščen vsak dan jezi, pa se mu nisem mogel oddolžiti.«

● Med vajo za koncert v Altenburgu je Liszt ukazal oboistu, naj na tem in tem mestu igra piano. Toda oboist je vzkrikel:

»Vi ste pa dobri! Če bi znal igrati piano, menda ne bi bil v Altenburgu!«

ŠAH
XV. šahovska olimpiada:
1. Sovjetska zveza — 2. Jugoslavija

V bolgarskem letovišču Zlatni Pesci je bila pretekli teden zaključena XV. šahovska olimpiada, na kateri so sodelovale vse šahovske »velesile« sveta z najmočnejšimi zastopstvi. Po pričakovanju je najvišjo lovoriko znova osvojilo zastopstvo Sovjetske zveze, ki v nobenem srečanju ni položilo orožja. Boj za drugo mesto je zanesljivo odločila zase ekipa Jugoslavije, v kateri je nastopal tudi svetovni mladinski prvak — Ljubljčan Parma. Tokrat popolna olimpijska ekipa Amerike, kljub optimističnim napovedim mladega vele mojstra Fischerja, je zaradi nepričakovano visokega poraza proti zastopstvu Jugoslavije (1:3) zasedla šele četrto mesto. Avstriji je sicer uspela uvrstitev v najboljšo skupino, kjer pa se je morala brez zmage zadovoljiti z zadnjim mestom; v tej ekipi je nastopal tudi koroški vele mojster Robatsch.

- Končni vrstni red finalne skupine:
- 1. Sovjetska zveza — 31,5 točk.
 - 2. Jugoslavija — 28 točk.
 - 3. Argentina — 26 točk.
 - 4. Amerika — 25 točk.
 - 5. Madžarska — 23 točk.

NOGOMET
Senzacija v Budimpešti:
Madžarska: Jugoslavija 0:1

Popolnoma »prerajeni« Jugoslavlani so zadnjo nedeljo sredi Budimpešte po desetletjih neuspehov in smole končno le uspeli. Enajstletna Madžarska je morala položiti orožje pred jugoslovanskim nogometom, ki je po gigantski borbi, v kateri pa kljub temu nobeno moštvo ni pokazalo posebnih tehničnih odlik, slavilo tesno vendar zaslužen zmago 1:0.

Po nedavnem tesnem porazu z zahodnimi Nemci na lastnih tleh so Jugoslavlani z zmago v Budimpešti nad eno najboljših evropskih enajstletic ponovno potrdili, da tudi letos spadajo v sam vrh evropskega nogometa. V oktobru sta na sporedu še naslednji pomembni nogometni tekmi: Bolgarija proti Češkoslovaški in Zahodna Nemčija proti Franciji. V začetku novembra se bo v okviru tekmovalnega programa evropskega pokala v Beogradu Jugoslavija pomerila z Belgijo, na Dunaju pa bo avstrijsko zastopstvo skušalo prekiniti serijo neuspehov z ugodnim rezultatom proti nogometarjem iz Apeninskega polotoka.

Büromaschinen-Fachwerkstätte

Karl Köchl

KLAGENFURT-WEST

Kanalstraße 16 Telefon 65-73

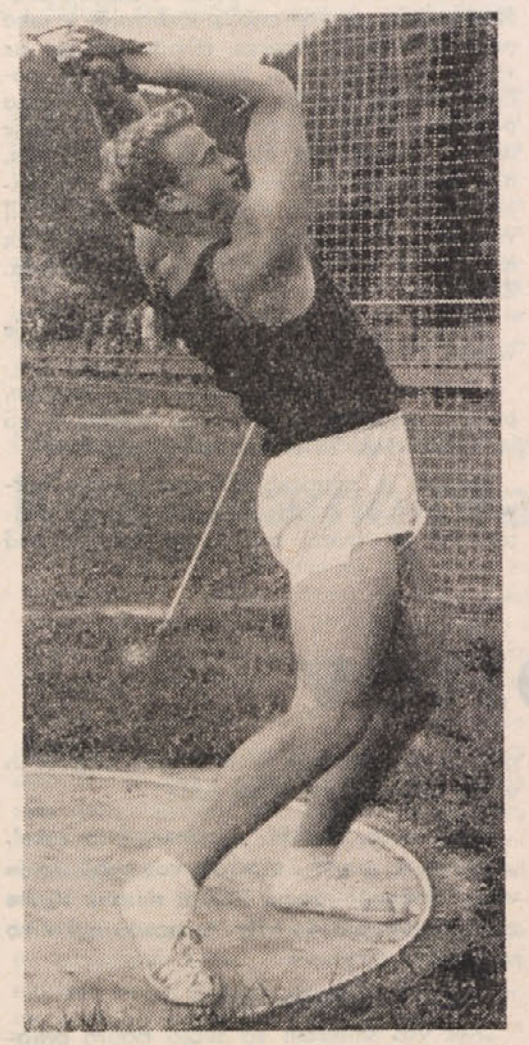
Jesensko sajenje sadnega drevja je boljše od vlgrednega!

Močna proti mrazu odporna drevesca in ribeze takoj dobavi drevesnica

Marko Polcer, pošta Št. Vid v Podjunu — St. Veit im Jauntal.

Celovška Austria - Wacker 1:1

V 7. kolu avstrijskega državnega prvenstva je koroški zastopnik osvojil svojo šesto točko in se s tem obdržal na 9. mestu prvenstvene lestvice. Vrata domačinov je tokrat fantastično branil vratar Gartner, ki je ubranil tudi silovito enajstmetrovko. V soboto bo na Dunaju proti 22-kratnemu prvaku Avstrije — Rapidu prvič nastopil Novosodčan Bulatovič, od katerega pričakujejo, da bo vnesel novega poleta in moči v celovško moštvo.

Metalec kladiva THUN je najuspešnejši avstrijski atlet lanske in letošnje sezone. Na nedavnem evropskem prvenstvu v Beogradu je v tej disciplini dosegel 4. mesto.

V Št. Janžu gre naprej

Zdi se, da je hladna jesen končno prebudila rožanske nogometaše iz Št. Janža. V zadnji tekmi proti Grebinju jih skoraj ni bilo več prepoznati: navdušili so z lepo in koristno igro, ki je rodila sad v prepričljivem rezultatu 2:0. Takšno nadaljevanje prvenstva bi vsekakor izbrisalo tudi slabe vtise začetka, ki je letos močno razočaral vse privržence šentjanškega nogometnega moštva.

KOŠARKA
Beljačani v Javorniku
Beljaško moštvo ASKO je gostovalo v Javorniku, kjer je premagalo tamkajšnjo domačo ekipo z rezultatom 46:44 in s tem izenačilo stanje dvobojev na 4:4.

ODBOJKA
Predtekmovanje za svetovno prvenstvo
V predtekmovanjih na svetovnem prvenstvu v Sovjetski zvezi je avstrijsko zastopstvo zasedlo v svoji skupini zadnje mesto. Prvo mesto je osvojila Jugoslavija, ki si je s tem priborila pravico do nastopa v finalu.

Za dolge hladne večere priporočamo

- Anna Seghers: Sedmi križ, roman iz koncentracijskega taborišča, 336 str., ppl. 15 šil.
- Karel Grabeljšek: Dolomiti se krušijo, roman iz narodno-osvobodilne vojne 248 str., ppl. 24 šil.
- Ilias Venezis: Beg, kronika nemške in italijanske okupacije, 276 str., ppl. 24 šil.
- Avgust Šenoa: Kmečki punt, roman iz kmečkih vojn, 320 str., ppl. 24 šil.
- Anatole France: Bogovi so žejni, roman iz francoske revolucije, 304 str., pl. 25 šil.
- Vasja Ocvirk: Soncu ni verjeti, roman iz partizanskih časov, 232 str., ppl. 31 šil.
- Andre Malraux: Vihar v Šanghaju, roman iz kitajske revolucije, 272 str., ppl. 32 šil.
- Boris Pahor: Nomadi brez oaze, vojni roman iz Afrike, 404 str., ppl. 36 šil.
- Alois Jirasek: Proti vsem, roman iz husitskih vojn, 600 str., pl. 50 šil.
- Jean Laffitte: Preživel, roman iz let nemške okupacije Francije, 300 str., ppl. 56 šil.
- H. W. Richter: Ne ubijaj, roman iz druge svetovne vojne, 384 str., pl. 60 šil.
- Ivan Hriš-Gromovnik: Diverzant, spomini na partizanska leta, 324 str., ppl. 63 šil.
- Norbert Fryd: Kartoteka živih, roman iz koncentracijskega taborišča, 400 str., pl. 64 šil.
- Manica Lobnik: Ledinčani, roman o začetku upora proti nacizmu, 592 str., pl. 124 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO CELOVEC
I. PROGRAM
Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.
Sobota, 20. 10.: 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrh — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Večne pesni, roman — 15.45 Knjižni kotiček — 16.00 Iz vseh dolin zveni — 16.30 Za delovno ženo — 17.10 Pisani zvoki za delopust — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Orkestrski koncert.
Nedelja, 21. 10.: 7.00 Majhen jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Krizem po svetovni zgodovini — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba ob pelih — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.45 Godba na pihala — 20.10 Pola sveta — 21.05 Koncert dunajskih filharmonikov.
Ponedeljek, 22. 10.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Knjižni kotiček — 16.00 Non-stop-glasba — 17.10 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladina in film — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.55 Zvečer še veseli — 20.15 In kaj menite vi? Vsakodnevni problemi 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.15 Staroavstrijska slikanica — 21.45 Glasbene specialitete.
Torek, 23. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Glasba mojstrov — 14.45 Ljudstvo in domovina — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Komorna glasba — 16.00 Glasba na tekočem traku — 17.10 Koncert ob pelih — 18.25 Če mene vprašate — 19.00 Srečna Avstrija — 19.15 Nekoč je bilo v Avstriji . . . — 20.15 „Bellina“, veseloigra — 21.30 Zabavna glasba.
Sreda, 24. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Mladinska glasba — 15.45 Predstavljamo vam: Hans Günther Medwed — 16.00 Non-stop-glasba — 17.10 Popoldanski koncert — 18.15 Pomolč vsako potrebuje — 19.00 Popevke se vrstijo — 20.00 Koncert ob dnevu Združenih narodov.
Četrtek, 25. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Glasba Johanna Brahmsa — 14.45 Ura pesmi — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 15.30 Posebej za vas — 16.00 Non-stop-glasba — 17.10 Popoldanski koncert — 18.05 Kmečka oddaja — 18.35 Za mladino — 19.00 Misli realno — 20.15 Poročni običaji narodov — 21.00 Za filateliste.
Petek, 26. 10.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Komorna glasba — 16.00 Glasba na tekočem traku — 17.10 V koncertni kavarni — 18.00 Obisk pri koroških godbah na pihala — 20.15 Halo! Tenagerji! — 21.00 Zabavna glasba in popevke se vrstijo.

II. PROGRAM
Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00
Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v novi dan — 9.00 in 10.00 Solška oddaja — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.03 Avtomobilisti med potjo — 15.00 Solška oddaja — 17.30 Reporterji med potjo — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 20.10 Pogled v svet.
Sobota, 20. 10.: 7.20 Jutranja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.45 Zabavni zvoki — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Agrarna politika — 13.35 Znameniti umetniki — 14.00 Glasba ne pozna meja — 15.15 Swing easy — 17.10 Iz parlamenta — 17.40 Ljudstvo in domovina — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 20.00 Vseh devet — 21.20 Zabavna glasba.
Nedelja, 21. 10.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Klavir v ritmu — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Dobro razpoloženi — 14.30 „Cudež“, pripovedka — 15.00 Vesela petja, veselo igranje — 16.00 Non-stop-glasba — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Operela.
Ponedeljek, 22. 10.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Solška oddaja — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Veseli srednji trak — 19.15 Bila je nekoč v Avstriji . . . — 19.30 Wagnerjeva opera „Walküre“.
Torek, 23. 10.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Solška oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.20 Teden dni pri združenih narodih — 13.30 Znani orkestri — 15.30 Glasba iz Kanade — 16.30 Zivljenje se začne pri šestdesetih — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Zabavna glasba — 20.15 Robert Stolz dirigira — 21.00 Zvečer v New Yorku — 21.30 Lahko govorimo o tem.
Sreda, 24. 10.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Glasba Franza Lehara — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Domači zdravnik — 18.00 Glasba je trumf — 19.30 Švabske ljudske pesmi in ljudski plesi — 21.10 Seine-Donava.
Četrtek, 25. 10.: 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Dela Josepha Haydna — 14.15 Znani orkestri — 15.30 Dobro razpoloženi — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Veseli delopust — 19.30 Emmerich Kalman, njegova življenja in dela.
Petek, 26. 10.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.00 Orkestrski koncert — 11.00 Majhen dopoldanski koncert — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Dan zastave v besedi mladine — 15.30 Glasba Nica Dostala — 16.00 Otroška ura — 16.30 K dnevu zastave — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Glasba razveseljuje — 19.20 Državnozbornske volitve 1962 — 19.30 Slušna igra — 20.30 Avstrijski komponisti — 21.25 Trešje znamenje.
TELEVIZIJA
Dnevne oddaje: 19.30 Zabeleženo za vas — 19.55 Kratk pred osmo — 20.00 Čas v sliki — 20.20 Mozaik kratkih filmov.
Sobota, 20. 10.: 19.00 Kaj vidimo novega — 20.20 Kratki film — 20.30 „Srečno polovanje“, pestra oddaja za vse ugankarje.
Nedelja, 21. 10.: 17.00 „Ni prostora za živati“, mladinska oddaja — 18.25 Z mladino od 14 let: reportaža o stanovanjskih problemih — 19.00 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Družina Leitner — 20.00 Šport — 20.30 „Presneti prvi kralj“.
Ponedeljek, 22. 10.: 19.30 Za filateliste — 20.15 Državnozbornske volitve 1962; oddaja SPÖ — 20.20 Aktualni šport — 20.50 „Padajoča zvezda“, moderna legenda.
Torek, 23. 10.: 19.30 Televizijska kuhinja — 19.50 Kratki film — 20.40 Enaindvajset — 21.25 Naš planet Zemlja.
Sreda, 24. 10.: 17.00 Za otroke od 5 let — 17.25 Za družino — 19.30 Slike iz Avstrije — 20.15 Državnozbornske volitve 1962; oddaja ÖVP — 20.20 Kratki film — 20.30 Vaš naslop, prosimo — 21.15 „1001 ugodna priložnost“, film — 21.45 Ustanovna listina Združenih narodov.
Četrtek, 25. 10.: 11.00 Šolska oddaja — 20.20 Kratki film — 20.30 Veliko majhnih vodnih kapljic, pota avstrijskih elektrarn — 20.55 „Cecilija — ali šola očelov“, komedija.
Petek, 26. 10.: 20.05 Državnozbornske volitve 1962; oddaja SPÖ — 20.10 Kratki film — 20.20 Iz Löwingerjevega gledališča.

RADIO LJUBLJANA
Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.
Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UVK frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz
Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 10.15 Od tod in ondod — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.
Sobota, 20. 10.: 8.35 Glasba iz nekdanjih in današnjih časov — 9.25 Zabavna glasba na šestih strunah — 9.45 Iz folklornih zapiskov — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednostil — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pojo Fantje na vasi — 12.30 Od Lisle do Ravela — 13.30 Arie iz oper italijanskih komponistov — 14.05 Sem in tja po svetu — 14.35 Voščila — 15.15 Melodije od včeraj in orkestri od danes — 15.40 Med našimi amaterji: Moški zbor „Zarja“ iz Trbovelj — 17.50 Nekaj priljubljenih opernih napevov — 18.45 Pesmi in plesi iz Haitija — 18.45 Okno v svet — 19.05 Glasbene razglednice — 21.00 Za konec tedna — ples.
Nedelja, 21. 10.: 8.00 Mladinska radijska igra — 9.05 Izbrane strani baletne glasbe — 10.00 Še pomnite, tavaristi . . . — 10.30 Matineja komorne glasbe — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Poje slovenski orkester — 14.15 Voščila — 15.15 Skladbe za kitaro in Hammond orgle — 15.30 Od arije do arije — 16.20 Orglice s popevkami in prijetnimi melodijami — 18.30 Športna nedelja — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Izberite svojo melodijo.
Ponedeljek, 22. 10.: 8.25 Popevke se vrstijo — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.45 Pesmi in plesi iz Makedonije — 10.15 Trije nabriti brivci — 10.55 Vsak dan nova popevka — 12.15 Petnajst minut z Beneškimi fanti — 12.30 Sem in tja po svetu — 13.30 Lavlje tenorske arije — 14.05 Za razvedrilo in oddih — 14.35 Voščila — 17.40 Od plesišča do plesišča — 18.10 Veliki zabavni orkestri — 18.30 Poje Komorni zbor iz Maribora — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert simfoničnega orkestra Radia Leipzig — 21.37 Od popevke do popevke.
Torek, 23. 10.: 8.05 Operne vloge Zlate Ognjanovič — 8.35 Igramo za vas — 9.45 Švedske narodne pesmi — 10.55 Vsak dan nova popevka — 12.15 Mladinski mešani zbor „Svoboda“ na celjski gimnaziji — 12.30 Nekaj melodij za dober tek — 14.35 Po naši lepi deželi — 15.15 Na flauto in na kitaro — 15.30 V tork na-svidenje — 18.30 Zbor Črnomoških kozakov — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Godala in tipke.
Sreda, 24. 10.: 8.05 Po naši domovini — 8.55 Pisani svet pravilic in zgodb — 9.25 Zabavni kaleidoskop — 10.45 Clovek in zdravje — 12.15 Koroške narodne ob spremljavi Avgusta Stanka — 13.30 Od severnoameriških preri do madžarske pustle — 14.35 Drobne skladbe velikih mojstrov — 15.15 Glasba za dobro voljo — 15.34 Ljubiteljem Beelhovna — 17.05 Trije slavni glasovi — 18.25 Pesmi iz Severne Amerike — 18.45 Ljudski parlament — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Skupni program Jugoslovanske radiotelevizije: Studio Ljubljana.
Četrtek, 25. 10.: 8.20 Glasba ob delu — 8.40 Petnajst minut na Madžarskem — 9.25 Iz francoskega opernega repertoarja — 10.20 Pet minut za novo pesmico — 10.55 Vsak dan nova popevka — 12.15 Poje Koroški akademski orkester — 12.30 Popevke ulice — 14.05 Melodije od včeraj in danes — 14.35 Voščila — 15.30 Turistična oddaja — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.10 Prvi večerni ples — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrkov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Napevi iz filmov in glasbenih revij — 21.00 Izročila XX. stoletja.
Petek, 26. 10.: 8.05 Tri popularne uverture — 8.35 Ritmi iz Copacabane — 9.45 Slovenske narodne pesmi Cirila Preglja — 10.15 Operna melodije — 10.55 Vsak dan nova popevka — 12.15 Plesi raznih narodov — 12.30 Slovenski intermezzo za glas in klavir — 12.45 Petnajst minut z ansamblom Aca Müllerja — 13.30 Ljubljana-Zagreb-Beograd — 14.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 15.15 Napolki za turiste — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Sprehod po češki glasbeni literaturi — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Zbor in orkester Gordon Jenkins — 20.15 Tedenski zanjanje-politični pregled — 21.00 Plesni orkester Larry Sonn — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Nočni obisk v operi.

SLOVENSKE ODDAJE
Sobota, 20. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.25 Za našo vas.
Nedelja, 21. 10.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo pozdravljamo in voščimo.
Ponedeljek, 22. 10.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. Skladbe slovenskih skladateljev — 18.00 So pličice zbrane . . .
Torek, 23. 10.: 14.15 Poročila, objave. S knjižne police . . .
Sreda, 24. 10.: 14.15 Poročila, objave. Pesmi in glasbe iz domačih krajev.
Četrtek, 25. 10.: 14.15 Poročila, objave. Otroci poslušajte!
Petek, 26. 10.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih. S polji po Podjunu.